

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 19. mail 1971

Nr. 39 (3624)

13. aastakäik

Daily Telegraph E. V. saatkonnast

LONDON (EPL) — Suur inglise ajaleht "Daily Telegraph" puudutas Eesti Vabariigi saatkonna küsimust Londonis 10. mail pealkirja all "Pagulased kardavad diplomaatilise staatuse kaotust". Leht toob kõigepealt ära teate E. V. chargé d'affaires Ernst Särepera ootamatust surmast ja lisab siis, et USA-st saabub Londonisse Eesti Vabariigi esindaja, et arutada briti võimudega Balti riikide esindamise probleeme.

Ajaleht jätkab:

"Alates ajast, mil N. Vene armee võitis üle Eesti, L. ti ja Leedu, on Balti diplomaatide nimed aastatega vähenemas koosseisus, ära toodud diplomaatilises nimekirjas kui isikute nimed, keda Tema Majesteedi valitsus tunnustas teatud isiklike diplomaatilisi eeliseid omavatenä.".

Pagulaste hulgas kardetakse, et Briti valitsus ei teha seda staatust edasi anda kellegile, kes ei ole olnud akrediteeritud diplomaat.

Läti ja Leedul on jäanud igaljuhul üks charge d'affaires Inglismaal ja on võimalik, et eestlased taotleavad, et

üks neist neid esindab.

Pagulased kardavad, et kui neil pole kedagi, kes nende maa huvideid kaitseks, siis kaotavad nad lõplikult Balti riikidele kuuluvat, Bank of Englandi deponeeritud kulla 5 miljoni naela väärtuses. Teised nõudjad sellele on Briti ärimehed ja Venemaa (Teatavasti müüdi kuld eelmise tööerakondliku valitsuse ajal briti võla-nõumiste katteks maha, toim.).

Lisada tuleb vaid, et Briti ajalehtedes avaldatud arvamusel on vaid oletused, kuna Briti ametliku seisukoha kohta ei ole midagi avaldatud välisministeeriumi või valitsuse poolt.

Eesti Noortepäevade, mis toimuvad eeloleval nädalavahetusel, peakomitee. Vasakult Anu Blunt, Ivar Paljak (esimees), Elise Truuvert, Erna Klemmer, tagareas Toomas Tuulse, Viljar Nairis, Hilar Tarning, Peeter Teedla Harald Sepp ja Udo Tohver. (EPL-foto Lepper)

VEENE PROTEST SOOMES BALTI ARTIKLI PUHUL

HELSINGI (EPL) — Nagu selgub, on N. Vene chargé d'affaires Helsingis esitanud Soome valitsusele protesti Helsingi päevalehes "Uusi Suomi" 23. jaanuaril avaldatud artikli pärast "Balti küsimus tänapäeva maailmas", mille autoriks oli toimetaja Asko Vuorijoki (referentuurid 8. mai Eesti Päevalehes).

Artiklis konstateeriti, et Balti riikide küsimus ei ole N. Liidu siseasi, vaid rahvusvaheline probleem, olles põhiliselt samas olukorras kui olid Norra ja Hollandi Teise maailmasõja ajal, selle vahel, et Eesti, Läti ja Leedu osas okupatsioon on veninud pikale.

Vene saadiku kohusetähta mür-

gib oma kirjutises Soome valitsusele, et konservatiivne "Uusi Suomi" artikkel on "ebajärgne ja provokatiivne" ja esitab nõudmise, et Soome valitsus hoolitseks, et selliseid asju ei lubataks Baltikumis küsimuses tulevikus enam kirjutada.

Soome välisminister Leskinen pidi nädalavahetusel riigipäeval ja sel-

le väliskomisjonis küsimust arutama. Asi on soomlastele õrn, eriti kui venelaste nõudmine puudutab otseselt demokraatiku Soome riikivabadust. Nõue eeskirjade andmiseks, mis ajakirjandusele on lubatud ja lubamatu, on loomulik diktaatoridele, mitte aga demokraatidele.

Protest näitab, kuivõrd hell Balti küsimustes ollakse Moskvas.

USA SEISUKOHT: PEAPIISKOP OLGU ROOTSIST

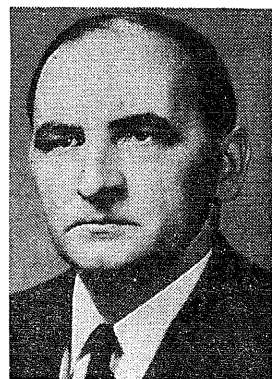
NEW YORK — Ameerika eestlaskonnas on huvi elav Eesti Kiriku Peapiiskopi kohta tähtsusega seoses. Mõttevahetused ei piirdu mitte ainult kiriklike ringidega ja praostkondade sinoditega, mida hiljuti peeti. Vaid ka laiem avalikkus on huvitatud, kes kannab edasi tähtsat tööd, mis kord algas noores Eesti Vabariigis Jakob Kulke poolt ja mida jätkasid prof. dr. Hugo Bernhard Rahamägi, prof. dr. Johan Köpp ja praegune peapiiskop Johannes O. Lauri. Nendel päevadel selgus, et praost R. Kiviraana loobumisele on lisandunud ka teine loobumine prof. dr. Artur Vööbuselt.

On arvata, et dr. Vööbus peatselt k atetab, miks ta ei pea võimalikuks sellist tähtsat auväärset ametit vastu võtta nagu seda on Peapiiskopi amet meie rahvuslikus kirikus. Meie välisesinduste kõrval Londonis ja New Yorgis on Eesti Kirik ja te-

ma Peapiiskop tunnustatud rahvusvahelises ulatuses ja omab suure tähtsuse meie sidepidamisel meie sõbralike rahvastega. New Yorgis toimunud USA I eesti praostkonna sinodil (praost A. Hinnol), avaldasid saadikud soovi, et prof. Vööbus siiski ei keelduks kandideerimast. Prof. Vööbus kuulub sellesse praostkonda.

Olemasolevatel andmetel ei ole Kanada osas kuulda Peapiiskopi kandidaadi esitamist, kuigi sääl on väljapaistvate võimete ja suurte kogemustega valmulikke nagu seda on praost Karl Raudsepp Montrealis ja abipraost Oskar Puhm Torontos. Kanadas teeks aga suuri konsistoriumi moodustamine teiste maadega oleks palju raskem kui New Yorgis ja Stockholmis.

Siia saabunud andmetel pooldab ka Inglismaa praost dr. Jaak Taul, kes on üks meie suuremate kogemustega rahvusvaheliste kiriklike suhete

Prof. Vööbus, teine loobuja.

arendaja, Rootsit uue Peapiiskopi asukohana.

Vene ruumikatsse ebaõnnestus

LONDON — Lääneriikide maailmaruumi ekspeditsioonid on veendunud, et venelaste äsjane katses alalise mehitud maailmaruumijaama rajamiseks maakera orbiiti on ebaõnnestunud. Kuigi venelased ise oma ebaõnnestumise üle vaikivad, kinnitavad läänelaama asjatundjad et venelaste paljureklaamitud Saljuti ja Sojuzi eksperiment läks juba algusest peale viltu.

Venelaste esialgsest informatsioonist võib järeleda, et tegemist on suurejoonelise ja kaugeleulatuva projektiga, kuid ühendriikide maailmaruumitendlastel tekkis kohe kahklus, et suure maailmaruumiplatvormi Saljuti maakera orbiiti viimine ei läinud ettenähtud plaanide kohaselt.

Raske tsilindrikujuline sõiduk, mis pidi moodustama maailmaruumiplatvormi, ei tõusnud ettenähtud kõrgusele ja jäi peatuma ainult 130 kuni 140 miili kaugele maakera. See tähendab seda, et Saljuti ringleb ümber maakera atmosfääri piiril, mis Järg. lhk. 7.

I. Raamot tutvub eesti org-idega ja tegelastega

Stockholmi saabus külla Vaba Eesti Komitee liige Ilmar Raamot New Yorgist. Vaba Eesti Komitee on teatavasti Free Europe'i organeid, mis asutati 2 aastat eest — 1. juunil on komitee juubel. Ilmar Raamot on koos esimehe Leonhard Vaheriga olnud komitee liige asutamise peale. Nagu küllaline Eesti Päevalehele seletab, on tema reisi esmaseks ülesandeks tundma õppida eesti ja teiste ikestatud rahvaste organisatsioonide ja tegelasi. Ta on ühtlasi Euroopa Ikestatud Rahvaste Esinduskogu eesti delegatsiooni liige ja Vaba Eesti Komitee töötab tihedas koostöös selle organisatsiooniga.

Ilmar Raamoti reis hõlmab peale Rootsi ka Lääne-Saksamaad: — Kuust ajast, mis ma olen reisiil, kasutan umbes poole Rootsile. Saksamaal võtan osa m.h. 20. — 22. maini toimuvast noortepäevadest, saan kokku Saksamaa eestlaste juhtivate inimestega, külastan Schönaui Sõjaväeakadeemiat Kodu ja sooritan kiire hüppe ka Schweitsi. Võibolla ka Hollandisse, kuhu mind on kutsunud sealne Eesti Selts esimees pr. Vilma Belinfante, jutustab hr. Raamot, kes rõhutat, et ta ei ralksima oma aaga turismiks, vaid eeskätt just kontaktide sõlmimiseks.

— Tulen Euroopasse ilma eelarvamisteta. Tahan õppida tundma olusid ja inimesi, mitte tulla mingild "retsepti". Rootsis olen paari päevaga jõudnud juba terve hulga inimestega kokku saada. Rootsi Eestlaste Esinduse ja Eesti Rahvusõukogu korraldasid ühiselt kõnekoosoleku Eesti Majas koos EIRE delegaadi ja end.

Ilmar Raamot

riigikogulike A. Suurkiviga, kellega sõitsime koos. Minu ettekandele USA välispoliitika järgnesid elavad läbirääkimised ja esitati rohkeld küsimusi. Järgmisel päeval külastasin Eesti Rahvusõukogu, kus arutasime viitlusprobleeme, olin küllaliskes Vaba Eesti Komitees ning reede õhtul võttis mind vastu Rootsi Eestlaste Esindus. Järg. lhk. 7.

EPL

19. mail 1971

LONDONI-SAATKOND

See, mis on tabanud Eesti saatkonda Londonis, on nagu klassikalise kreeka tragöödia: kaks saatkonnajuhti on kiiresti üksteise jälle surma läbi lahknud. Järele on jäänud vaid suur küsimärk — mis saab edasi?

Arusaadavalt tekitab küsimus muret kogu vabas eestlas-konnas, eriti aga Inglismaal, kus saatkond ja saadik on olnud kogu eestluse keskpunktiks. Milline on Briti ametlik seisukoht tekkinud situatsioonis, ei ole teada. Mis pootub Briti ajakirjanduse kommentaaridesse, siis on seal alla kriipsutatud negatiivset võimalust, s.o. et Briti valitsus kasutab momenti saatkonna tegevuse lõpetamiseks, kuna selles ei ole enam akrediteeritud diplomaate, diplomaatiline kontinuiteet on lõppenud.

Siin peab kohe lisama, et see kontinuiteet on katkenud vaid kitsamas mõttes. On õige, et meil ei ole enam otseselt Briti valitsuse juurde Eesti Vabariigi valitsuse poolt akrediteeritud diplomaate, samal ajal on aga meil olemas diplomaate, kellele antud volitused edasi kehtivad teistes maades ja kes järeltulijad võivad tühja koha Londonis täita, kui vaid Briti välisministeerium annab oma aktsepte.

On põhjust teatud optimismiks, kuna Londonis tegutsevad ka Läti ja Leedu esindused ja Suur-Britannia ei ole anud N. Liidu annektatsioonile nii nende kui ka Eesti osas senini de jure tunnustust. Teatavasti lõppes viimane aktiivne katse selle tunnustuse saavutamiseks Kossõgini Londoni-kiilastusel (kuhu oli kaasa võetud ka Eesti okupatsioonijärgne Klausson) Kremli negatiivset, kuigi samal ajal sõimati venelastele soodne kokkulepe Balti kullahoiuste ülevõtmiseks inglaste poolt vene kohustuste arvel. Läbirääkimisi pidas tookord Wilsoni labouri-valitsus, vahepeal on aga inglise riigitiirile asunud konservatiivid, kellele esindajad Balti kulladehoida ajal parlamendis kaitsesid Balti rahvaste huvisid ja nende juriidilist iseseisvuse jätkumist.

Ei saa ka unustada seda, et eestlased traditsiooniliselt oma iseseisvuse ajal on erilise sümpaatiaga just Inglismaale suhtunud ja oma õhusõjatsoonides lootnud just sealpoole abi ja mõistmist — seda ka rasketes saksa ja vene okupatsioonides. Oid ju inglased need, kes Eesti Vabariigi sünnil võitsid soodsas hoiaku eesti rahva enesemääramise, mis nüüd vägivaltalised on venelaste poolt katkestatud. Selle kõige taustal oli ka eesti kulla ja varanduste deponeerimine just Londonisse eestlaste seisukohalt kõige loomulikumaid samme, sest uskus sellesse, et seal nad on parimini kaitstud ja hooldatud, oli vanakam.

Suur-Britannia lähim liitlane, võimas suurriik USA, on järjekindlalt pidanud Balti küsimuses ühtlast liini presidenti Wilsoni vaimus: kui üks rahvas on saanud võimaluse vabaduseks ja enesemääramiseks, siis ei tohi ükski vägivaltne aktsioon teiste riikide juhtida lüüa. Selle idealistliku liini tõttu on Balti riikide iseseisvusega esindused USA: täielikult tunnustatud võrdõiguslikena teiste maade esindustega.

Inglismaa, olles põhimõtteliselt jälgitud oma liitlaste poolt Balti küsimuses sellega, et ta vene vallutusi ei ole de jure tunnustanud,

on aga oma tegelikult poliitika olnud pehmem ja tunnistanud okupatsioonile kui de facto status quo'd. Sellepärast on raske uskuda, et Balti riikide iseseisvusele põhimõtteliselt sõbralik Inglismaa nüüd äkki kasutaks Eesti saatkonda tabanud kaheldorset õnnetust ära etteekandena oma senise hoiaku muutmiseks, s.o. saatkonna sulgemiseks ja venelaste soovidele vastutulemiseks. Kahtlemata aga lähtub Foreign Office oma printsiipidest ja tavadest sellistes situatsioonides. Nende tavade hulka kuulub teatavasti ka see, et kui mingi force-majeure-sündmus tõttu mõnes diplomaatilises esinduses, siis aktsepteeritakse sama maa mõne teise välisesinduse hooldus.

Külesoleval juhul on Eesti teiseks välisesinduseks Eesti Vabariigi USA-saatkond, mille juht Ernst Jaakson rattaski Londonisse, et Eesti huvisid kaitsa ja hooldata ning läbirääkimisi pidada Briti võimudega, kuidas situatsiooni mõlemad pooli rahuldavalt lahendada.

Kuna Eesti Vabariigi on veel väljas ametidiplomaate, siis ei ole küsimuse lahendamise väljaspool võimalusi. Kõrvalt vaadates jääb aga mulje, et lähemaks võimalikuks lahenduseks oleks E.V. konsuli Alsel Linkhorsti üleviimine New Yorgist Londonisse, kuna ta on tegelikult ametis olev ja USA poolt tunnustuse juba saavutanud diplomaatilise teenistuse liige.

Muidugi on võimalusi ka teisi ja need olenevad E. Jaaksoni läbirääkimistest. Linkhorsti isik oleks aga ilmselt eriti sobiv, kuna ta on meie diplomaatlikkonnas "nooremase põlv" kuuluv, Euroopa probleemidega ja nüüd ka USA küsimustega hästi tuttav inimene. Ei tohi unustada, et Euroopa osas on meile Inglismaa väga oluline diplomaatiline eelpos. Ja oluline — ilmselt on puhtpraktiliselt kergem saavutada vajalikke aktepte USA-s kui Inglismaal diplomaatilise kontinuiteedi kindlustamiseks.

KLA

Pankrott

New Yorgist UNO-paleest väljuvad alarmirapordid: maailmaorganisatsioon on majanduslikult pankrotis. Poliitiliselt on ta seda olnud juba mõnda aega. Asi on nii kaugele jõudnud, et pangad ei taha vastu võtta UNO-ametnike palgatshekkeid, teadmises, et nendel puudub kate.

UNO elarve ei ole, arvestades, et organisatsioonil on 127 liikmesriiki, kuigi suuri — umbes veerand miljonit dollarit. Ometi on pankrotioloorkord kestnud juba aastaid ja selle tõttu, et sellest suurest liikmeskonnast üks osa oma kohustusi keelduvad täies ulatuses täitmast, tuues ettekaändeks, et nad teatud UNO samme ei saa heaks kiita. Esijoones i täida oma kohustusi superriik N. Venemaa, kelle kiilvees jooksevad käsutajad satelliidid. Ainuke suurriik, kes tegelikult on UNO koormat pidanud kandma, on USA, kelle pinnal UNO asub ja kelle vastu see organisatsioon viimasel ajal ühe selgemalt hoiakut võtab. Maksude mittemaksjaid ei kaota kohustuste mittemaksjatele proportsionaalselt oma õigusi ja hääletusvõimet ja selle tõttu kasutavad mittemaksjad energiliselt oma võimalusi propagandaks ja poliitikas. Kui üha kasvavad pankrotiseisundid tahetakse vältida, siis tuleks hääleõigus olenevaks teha kohustuste täitmisest, nagu see on normaalne igas organisatsioonis.

VÄLISKOMMENTAAR

VEESEGAJAD

Nõukogude ajakirjandus hakkas mai algupoolel teravalt ründama Ühendriike ja Puna-Hiinat, kusjuures viimane on materdamise peamiseks märklauaks. Sõnasõja avas "Literaturnaja Gazeta" artikliteeriga, mille autoriks on nõukogude diplomaat Karpil, kes on mitme aasta jooksul olnud tegev N. Liidu suursaatkonna juures Pekingis ja alles hiljuti sealt Moskvasse tagasi tulnud. Nõnda esitatakse igatahes autorit tähtendat vene lehes, nähtavasti tagamõttega, et sedavisi leiab Puna-Hiina süüdistamine "sõjaliselt ettevalmistumises" võimalikult rohkem uskujaid. Torkab nimelt silma, et artiklis ei puudutata ühegi sõnaga ideoloogilisi küsimusi, mis aasta ja rohkem tagasi üteldi olevat Moskva ja Pekingi lahkhelide peamiseks aluseks, nüüd keerleb kõik selle ümber, kuidas Puna-Hiina tegevust kõigil aladel ettevalmistusi sõjaks. Aga kelle vastu? Karpil ütleb end mitte uskuvat, nagu kardaks Pekingi, et amerikalised või venelased kavatseksid Puna-Hiina vallutamisele asuda. Milleks siis kõik sõjaliselt ettevalmistused seal? Karpil vastab, et embakumba: kas Peking tahab ainult oma rahvast vaos hoida või teeb ta tööpoolset ettevalmistust sõjaks, mis võib tähendada enesemõrva.

Kui "Literaturnaja Gazeta" niivisi annab üksnes mõista, nagu oleks tegemist Puna-Hiina ettevalmistustega kallaletungisõjaks N. Liidu vastu, siis on ingliskeelne "Moscow News" palju kategoorilisem. See nädaleht leiab, et kõige kurja juureks olevat Pekingi ja Washingtoni trikid pingpongdiplomaatia, mida amerika propaganda püüdnud üles puhuda. Ühendriigid katsuvad "sotsialistlikku leeri" küllustada ja mitmesuguseid muid üksteise vastu välja mängida, eeskätt N. Liidu vastu. Nõnda ütlevad "Moscow News" seda, mis "Literaturnaja Gazeta" diplomaatiliselt vaelehtiseks jättis. "Moscow News" omakorda ei talitnud muidugi isehakkamise korras. See ilmus õitsangis, et Nõukogude ametlik teadetebüroo Tass avaldas ennukult kokkuvõtte selle nädalehe kommentaarist. Taoliselt tavatseb Tass aga ainult talitada juhtudel, mil on tegemist ametlikust seisukohast tähtsate teadete.

Belogelust võib kokku võttes jätta mulje, et sedavisi on Moskva mõeldud anda vastust poliitilise lautennise väljamaagudele Pekingi ja Washingtoni vahel. Kuid imeiluk

kombe! kostis samal ajal ka üks tuntud hääl Bukarestist. Rumeenia president ja kommunistlik parteijuht Ceausescu võitis järke uuesti sõna — pärast valkimist peaaegu terve aasta jooksul, mil kõik tundemärgid näitasid, et Rumeenia ei erine nud kuidagivisi Moskva muudest suursõjast. Nüüd rumeenia kommunistliku partei 50. aastapäeva puhul avalikult kõneldes ründas Ceausescu ägedalt "sotsialistliku internatsionalismi kurjustatavimist". Ta nõudis võitlust niisuguse kurjustatavimise vastu ning rõhutas taas vajadust kinni pidada põhimõttest, et igal sotsialistlikul riigil on õigus iseseisvalt korraldada oma elu. Teiste sõnadega, Ceausescu alustas uuesti oma tasakaalukõiku Ida ja Lääne vahel, nagu paar-kolm aastat tagasi. Välisvaatlajad leivad üldiselt, et nagu enne, nõnda ka nüüd oli Ceausescu kõne sisuliselt rinnakuks N. Liidule, kuigi seda nimeliselt ei mainitud.

Kõigi tundemärkide järgi otsusta-

des on kommunistlikud veesegajad taas asunud tööle, et avalikku arvamist välismaailmas oma huvides segi paisata. Puna-Hiina süüdistamine kallaletungisõjaks ettevalmistamises N. Liidu vastu on sedasama laadi, nagu nõukogude vene diplomaadide kaebused lääneriikide pealinnades Puna-Hiina peale pärast kurikulaidsid lööminguid Üsuri jõel. Kuid nüüd lisaks sellele tehakse etteheiteid ka Ühendriikidele, siis on see veeveegimise laiendamise sihiga diskrediteerida Ühendriike peamiselt Lääne-Euroopas. Sellele viihab muu seas ka Rumeenia uus ülesastumine, mis tõenäoliselt taotleb vana surnud "evolutsiooniteooria" elustamist rauddestride taga. On muidugi palju neid, kes ennast eeskitada lasevad, olles valmis kõiki kogemusi unustama. Kommunistlikud veeveegajad loodavad seda nähtavasti ära kasutada, aga see ei tähenda veel, et tagajärjed oleksid paremad kui mõni aasta tagasi.

A.A.

Teadusliku Seltsi viie-aastaraamat

E.V. Tartu ülikooli 50-nda aasta juubelle, 1. det. 1969, pühendustööna figureeriv Eesti Teadusliku Seltsi Rootsi aastaraamat 1965-1969 (kõide V) ilmus neil päevil trükitist, teaduslikele toodetele tavaleks muutunud suure hilinemisega. Pühendustöö algab omaaegse kaase rektori prof. Johan Köpu ülevaatega "Jooni ja fakte E.V. Tartu ülikooli algajast". Selles oma suurmaale, 1969 kirjutatud mälestuskirjanduspublik K. mõndagi uut — sündmuste juuresolejana ning juhtivat osavõtjana Tartu ülikooli märk-päevades, vastuvõttudest jne. Teisena analüüsib prof. P. Arumaa idalaavi vee-nimede geumist ("artiklit") ning jõuab m.h. tulemusele, et idaslaaviased on võõrparaseid venelimesid (kõiki kolme sugu) oma keelele kohandanud (moonutanud), nendest geumist "grammatiliselt" üendandud, slaavipäraseid üldnimisid ("reka", "zero" j.t.) juurde lisand. Kolmandana käsitleb prof. Julius Mägi tervelt 15 leheküljel saksa keeles mõningaid sõnakategooriaid (maale (ebakorrapärasus) morda keeles (Über einige Fälle von Wort-kategorienanomalie im Mor-dwinischen).

Lühitartiklis "Två baltyska byggnadstermer" vaatleb prof. G. Ränk sellistena: 1) laaltelvenenud "Falan-dit" kui üldiselt karja-aeda, ev. suviseks või Oiseks karjajahidmises, 2) "Lubbendach" — katus kuusekoorest või kasestõhust alusega, kaetud laudadega, mis päämiselt oli levinud lästale aladel. Neilt on termin "luba", vanapreisi "lubbo" (laud, plank) ülevõetud (laenatud) kui "Lubbe" (pl. "Lubben") baltisaksa kõnekeelde. Eestis esines taoliselt katused erandlikult vähesel määral vaid (äärmiselt) lõunaosas, kuid

vene keelurid Peipsi läänearannikul kasutasid autori järgi taoliselt kuusekoore või kasestõhuga hütiakesi veel 1930-nail aastail. Prof. Ev. Blumfeldt rajab om pikema artikli "Vene läänisõjapoliitika ja taluspoegade maksustamine Eestis 1560.-ndail ja 1570.-ndail aastail" (rootsikeeles) temal tõe juures Riigiarhiivis kasutatud olnud arhiivaleide. Sama teeb fil. lic. J. Koi om ühemes saksa keeles käsitluses "Die Mutterregister der Estländischen Adelsfamilie von 1584 und 1586." Jätkuvalt esitab dr. A. Soom oma saksa keeles lühikirjanduse "Die Unruhen unter den Zunftbandwerkern Revels in Jahre 1661" uusi andmeid ühe ajaloo-epi-soodi kohta.

Erialalisel käsitlusel leidub selles aastaraamatus veel E. Kanilt, Aino Käärilt ja Joosep Nõult, kuid need vajaksid vaatlust erikorra Järele-hütiates oas mälestab prof. A. Tuul-se kunagist Rootsi Riigiantikvaari prof. Sigurd Curmani ning prof. G. Ränki rootsi etnoloogi prof. Sigurd Erixi.

Lõpüks leidub üksikasjalik ülevaade E. Tead. Seltsi Rootsis tegevusest 1965-1969, millest tänuväär-selt antakse ka ingliskeelne resü-me. Pühendustööna on kõnesole-val tavalise ulatusega, ca 150-leheküljelise aastaraamat kahjaks küll kõhnake.

Ar.

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Jühan Kooka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm I
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/147 72
Tellimispstgiro nr. 28650
Kaulutusrarvete postgiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 129:-
Termin (4 kuud) kr. 45:-
Kuu kr. 12:-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kuriers
Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Kaitsetud

Stockholmis ja ka teistes hmad-es esineb iga päev vägivaltalised tegusid eriti vanade vastu n.n. "kasvava sugupõlv poolt". Raha-kotiröövid, allsarnarude teadmises, ühtlased ja kallaletungid on tabanud ka mitmeid eestlasi. Ei ole puudunud ka korteriröövid keset päiset päeva ja naabrite silma alla. Ühiskond on osutunud üsnagi võimetuks kodanike kaitsemiseks, sest puuduvad vajalikud politseiresursid. Need vähesed, mis on olemas, on seotud poliitiliste demonstratide vaoshooldamisega ja välisasaat-kade kaitsemisega. Nii kujuneb abitoimine korra võimul paraku ainult kaebuse registreerimiseks, s.o. protokollikirjutamiseks. Vägivalt aga jätkub kasvavas skaalas. Kas maksumaksjatel, kellele makstud samuti pidevalt tõusevad, ei ole siiski õigust saada riigivõimult niisugust võrra kaitset, et nad saaksid ühiskondlike liiklusevahendeid kasutada ja ka õhtuti välja minna?

Vene juudi-vastane film

MOSKVA — Moskva kinodes tuli demonstreerimisele antisitsionistlik propagandafilm, milles Iisraeli võrdeldakse Hitleri Saksamaaga.

Films näidatakse Teise maailma-sõjaajast filmireporditööde saksa sõduritest, kes piliravad ümber juute ja kohe sejiärele ilmuvad filmilinale Iisraeli sõdurid, kes areterivad araablast. Film, mis kannab pealkirja "Sionismi kriminaalne suund", näitab ka sõjakäid juutide grappe, kes demonstreerivad New Yorgis Litu-nud Rahvaste Organisatsiooni hoone ees.

Kriis Lääne-Saksa armees Puudub 26.000 ohvitseri

(VE) — Kindral-major Eike Middeldorff, Lääne-Saksa Seitsemenda Soomusgrenadeeride Diviisi ülem oli kuni hiljuti väga paljutütuva tulevikuks ohvitser. 35-aastasena oli ta kirjutatud olulisi rammataid tanki ja strateegia kohta, mis on tähtsustatud isegi vene ja heebreake keelde. Kuulduste kohaselt pidi ta peatselt saama täiskindraliks ning ni metatama Kolmanda Armeekorpusse ülemaks — seega ülele kõige kõrgemale positsioonile Bundeswehri.

Selleltohtu mõjus suure üllatuse, na kui ajakiri "Stern" teatas aprilli algul, et Middeldorff pakkus nimetatud väljaande toimetajale intervjuud milles ta paljastaks varjukülgi tänapäeva saksa sõjaväes ja küsis selle eest 25.000 dollarit juhuil kuni ta on sunnitud selle intervjuu tõttu enneaegselt erru minema. Intervjuust ei saanud siiski asja, kuid kui pakkumine lehe kaudu teatavaks sai, kõrvaldati Middeldorff ajutiseks oma kohalt.

Kogu saksa avalikkuse tähelepanu oli aga nüüd koondunud uuele kriisile sõjaväes ning kasvavale rahulolematusele sealse juhtkonna.

Middeldorff rahulolematuse peegeldas tema kolleegide seisukohta. Hiljuti saatisid 30 kompaniilemat tema diviisist memorandumid Lääne-Saksamaa kaitseminister Helmut Schmidtile, nõudes erikoosolekut oma kaebuste käsitlemiseks.

Ohvitserid toonitasid sõjaheliikult lihtsas ja otsekohases sõnastuses, et valitsus pigistab silma kinni N. Liidu ja Varssavi pakti organisatsioonilistel eesmärkidel suhtes ja vähendab sel teel sõdurite võitlusvõimet, kuna need ei oska idast mingit hädahoitu aimata. Teiseks tõd nad esile, et moodsa läänelaks sõjaväe kontseptsioon, kus sõjameest võetakse kui, tsiviililikut mudrind, on tõsiselt vähendanud võitlusvõimet ja sõduri uuesitkohandamine ühiskonda omab eesõiguse lahinguvälja poole ees. Kolmandaks juhtis tähelepanu shokeerivale personalipuudusele — nihaasti kvantiteedi kui ka kvaliteedi osas.

Ohvitseride kriitika Bundeswehri le ei ole tegelikult mingiks uueks nähtuseks. Seda on tehtud peaaegu pidevalt pärast seda kui Lääne-Saksamaa võeti 1955. a. vastu NATO-sse ja hakkas oma sõjaväge mitte millestki üles ehitama. 1966. a. astusid nihaasti maavägede kui ka õhujõudude staabiülemad oma kohtadelt tagasi, protesteerides sellega tsiviilvõimude liigse vahetusega vastu sõjaväe asjadesse. Mitmeski suhtes ei olnud hiljutine memorandum palju muud kui vaid 1969. a. kirjutasid kindral-leitnant Albert Schnezzi kriitika kordamine.

Viimases nõuti selliste endiste sõjaväeliste institutsioonide uuesti ellukutsumist nagu näiteks olid Wehrmacht'i karistustajalonid korraldustele vastuhakkavate sõdurite jaoks.

Vastandina eelmistele protsedurile, mis pärinesid eranditult Hitleri armees olnud vanematest ohvitseridelt, on nüüdsete memorandumite autoriteks nooremad, keskmis-

tes ankradides sõjahelid, kelledest võiks eeldada, et nad on rohkem päri Bonni valitsuse uue sõjaväepoliitikaga. Ja kui ennesõjaajased saksa ohvitserid kunagi ei avaldanud oma rahulolematust väljaspool sõjaväe organisatsiooni, osutusid Seitsemenda Diviisi kompaniilemad palju ägedamateks, sest kui kaitseminister Schmidt keeldus neid vastu võtmast, paljundasid 30 kaptenit oma meorandumit ja andsid need edasi veel 300-le kompaniilemale. Seal lekkis nende sisu välja ja sattus ajakirjandusse. Üks juhtidest, kapten Bernd Huebner ütles ajakirjanikele: "Me ei pane sõjaväes esinevaid puudusi valitsuse süüks, kuid midagi tuleb selles suhtes ette võtta. Seepärast me nii toimeisimegi. Rahvas peab sellest teada saama ja meid kuulama."

Opisitsiooniparteide poliitikut kasutasid kohe olukorda süüdistades valitsust sõjaväeprobleemide viiakäsitlemises ja kaitseminister oli nüüd sunnitud kohe kokku kutsuma 60 kõrgeimat Bundeswehri ohvitseri, et punkt punkt haaval arutada kaebuste loetelu.

Kaitseminister mõistis memorandumit paljundanud ja levitanud oh-

vitseride teguviisi hukka, kuid võttis samas omaks, et nende nurinad on põhjendatud. Ta ütles: "Memorandumis ei ole midagi, mida ma poleks juba enne teadnud, kuid teadmisest üksi ei ole veel küllalt. Kuidas olukorda parandada, see on juba palju raskem küsimus."

See võib olla tõsi, kuid Saksamaal leitakse, et midagi tuleb kiireks korras ette võtta. Praegu esineb näiteks olukord, kus Bundeswehr pole võimeline täitma 26.000 vakantset allohvitseri ja 2600 ohvitseri kohta. Mõõdunud aastal oli ligemalt 20.000 isikut, kes leidsid mingi ettekäine sõjaväeteenistusest kõrvale hoidmiseks. 1968. a. oli neid ainult 8000, kes oma usuliste tõekspidamiste tõttu teenistuskohusest vabastati. Paljud noorukid, kes sõjaväkke värvatakse, teevad kõik, et avalikult demonstreerida oma põlgust militaarse välja poole vastu. Kui arvestada asjaolu, et Bundeswehr moodustab NATO maavägede tuumiku jalgpuudel väljaspoolseisajatel on endiselt arvamus, et võimaliku sõjalise kokkupõrge puhul N. Liidu võib pealootused panna just Saksamaa armeele, on praegune Bundeswehri kriis kaheldemata muretekitav.

Eesti USA-atlases ÕIGETE ANDMETEGA

NEW YORK (VES) — Eesti ja teiste Balti riikide staatuse kohta esitab inglise keelt kõnelevale maailmale ainulaadselt kujuka pildi mõõdunud aastal trükitist ilmunud "Hammond Medalion World Atlas", maailmakutsuua Hammond Incorporated uus "perspektiiv-väljaanne", mis on üks täiuslikumaid teatmeteoseid maailma ja tema rahvastele kohta.

Euroopa suuremõtmelise üldkaardi N. Vene osa on näidatud koos n.n. "liiduvabariikidega", kaasa arvatud Eesti, Läti ja Leedu "SSR-d", kuid samas seisab kaardi sissejuhatuste tekst: "USA valitsus ei ole tunnustanud Eesti, Läti ja Leedu inkorporeerimist N. Liitu, ega ei tunnusta ka de facto Poola administratsiooni läänepiiri Saksamaal (Oder-Neisse liin)."

Leheküljel, mis kujutab kogu N. Venet, kordub sama tekst, mis esineb Euroopa kaardil, nimelt, et USA valitsus ei ole tunnustanud Eesti, Läti ja Leedu inkorporeerimist N. Venesse jne.

N. Vene maakaardi paarisleheküljel omaette pealkirja all "Baltic States" on ära toodud Eesti, Läti ja Leedu rahvuslipud nende õigetes värvides ja nende all tekst: "Siin näidatud lipud olid iseseisvate Balti riikide ametlikud lipud kuni 1939.a."

Eesti ja teiste Balti riikide omaette väikestel maakaartidel näidatakse nende piirid iseseisvuse ajal ning praegu N. Vene valitsuse all. Selgituseks on jälle tekst: "USA valitsus ei ole tunnustanud Eesti, Läti ja Leedu inkorporeerimist N. Venesse ega tunnusta ta ka teise pärast sõjaajaseid piireid muudatusi, mis sellel kaardil näidatud." Järelikult, USA seisukohast kuuluvad Eesti territooriumi külge ka Narva-tagused vallid ja teised maa-alad, mis Eesti küljest ära lõigatud.

Eesti territooriumi küljest osade äravõtmise tõttu on Eesti vähenenud 900 ruutmiili võrra, sest endise 13.300 ruutmiili (47.541 ruutkilomeetri) asemel on Eesti maa-ala praegu 17.400 ruutmiili.

Hammond-atlas märgib praeguse Eesti elanike arvaks 1.235.000 inimest, misugune arv vahepeal on mõnel määral suurenenud. Samuti märgitakse ära ka Eesti tähtsamad linnad ja nende elanike arv: Tallinna — 311.000, Tartu — 74.263, Pärnu — 36.100, Kohtla-Järve — 29.200, Narva — 27.600, Rakvere — 14.360, Valga — 13.400 jne.

Hammondi ettevõtte, mille peakorter asub Maplewoodis, N.J., näitab, et USA-s on küll võimalik trükitihelise külje poolest ka tekstis trükkida Eesti linnade ja maakotade nimesid õigesti, näiteks "Hiiumaa" ja mitte "Ögiima", nagu selle saare nime moonutatav N. Vene ingliskeelset väljaandest: "Pärnu" ja mitte "Pyarnu" jne.

Balti riikide staatuse märkimise vajadust USA-s trükitavates atlases ja maakaardidel on mitmel korral rõhutatud ka Kongressi liikmed, kuna Eesti Rahvuskomitee ja läti ning leedu kesksed organisatsioonid on küsimuse kohta tärnrikurja esitanud. Ei ole loomulik, et samal ajal kui USA ei tunnusta Balti riikide aneksterimist N. Vene poolt, USA-s trükitavad teatmeteosed jätkavad selle märkimata. Suurtest atlasedest on Hammondi oma ainuke, kes Balti riikide staatuse on eeskujulikult esile tõstnud.

Moskva näeks venelaste arvu kasvu

MOSKVA — L. Liidu võimudele valmistab muret olukord, et senise vähemusrühvuse N. Liidus hakkavad kasvama peatselt kogunavult suuremaks kui venelased ja teised slaavid. Hiljuti teatavaks tehtud rahvaloenduse andmed näitavad, et venelaste arv on kasvanud 1959. aastaga võrreldes 13 protsendi võrra, kuid mõningates Kesk-Aasia osades on mittevõlasklastest elanikkond suurenenud kuni 52 proc.

Seda probleemi käsitleti hiljuti kahe artiklis "Literaturnaja Gazeta" veebruaril, kus õhutatakse venelasi nooremalt abelluuna, et saada rohkem lapsi ja mõistetakse hukka valitsuse mehi. Tuuakse esile, et Valge-

Relvaõppus Liiduarmees. Tänapäeva saksa sõdurid kasutavad moodsaid ameerika kiivreid vanade abapraktiiliste Hitleri-aegsete neljanurksete "kastide" asemel.

SAKSLASTE ARVUD VASAKÄÄRMUSTEST

BONN — (EPL kaastööliselt). Oma vastuses opisitsiooni küsimustele teatas Liidupäeva koosolekul Lääne-Saksa siseminister, et Saksa Liiduvabariigis ja Lääne-Berliinis tegutseb kokku 316 pahem- ja parempoolsete radikaalide organisatsiooni, millel ligikaudu 94.500 liiget. Enamiku neist organisatsioonest moodustavad pahempoolsete radikaalide omad, millede arv täpselt 250.

Pahempoolsetest radikaalidest omakorda moodustavad suurima rühmituse nn. ortodoks-kommunistid oma 130 organisatsiooni ja 81.000 liikmega. Teised 120 on trotskistide, maoistide ja anarhistide organisatsioonid, millel liikmeid ainult kokku 3.300. Lääne-Berliinis nn. punaste rakkude liikmete arv tõuseb vähe üle 1.000.

Et paljud "radikaalid" kuuluvad üheaegselt mitmesse organisatsiooni, siis arvestatakse siseministeriümis, et nii pahem- kui parempoolsete radikaalide arv kokku ei tõuse palju üle 65.000.

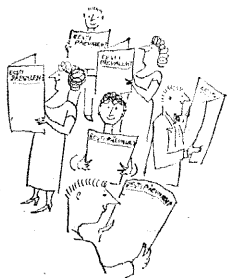
Ortodoks-kommunistlikest organisatsioonest suurimana esineb Saksa Kommunistlik Partei (Deutsche Kommunistische Partei ehk DKP), mille liikmete arv kõiguk 36.000 ümber. Siseministeriümi andmel selle partei väljaminekud on palju suuremad kui ametlikud esisettekulud. See tähendab, et selle partei aktiivse tegevuse võimaldavad välismaa toetus. Partei funktsionäärid saavad välja poole Ida-Berliinis ja Moskvas.

Oma ideede propageerimiseks on pahempoolsetel radikaalidel kokku 420 ajalehte ja ajakirja, millede ko-

Mälestused arhiivile

New Yorgi Vaba Eesti Sõna kuulmist mõõda on kadunud eesti skulptori Jann Koorti lesk Mari Koort, kes eppilis sai 89-aastaselt, kirja pannud oma mälestused Tartu Riikliku Kunstimuuseumi arhiivi jaoks.

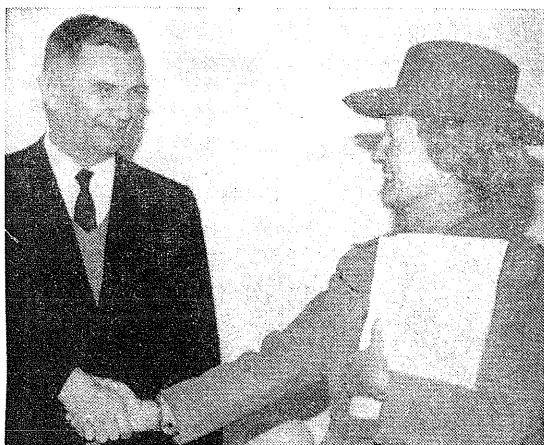
Ka teistel juhtudel on tüntud inimesed oma mälestusi kirja pannud arhiiverimiseks, ilma et neid oleks trükitud. Nii kirjutas oma memuaare kunstnik Janseni lesk pr. Press-Jansen ja ülesanne mälestuste kirjutamiseks on olnud ka end. koolidirektoril Veidermal.

UUENDAGE AEGSASTI

Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamisel vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid Rootsis.

Leping on sõlmitud ja käesurvega kinnitatud. Signe Pinna on Pinna Stuudio jaoks Arvi Mooril vastu võtnud kolmevaatuslikku komöödiat "Vana kell", mis käsitleb eesti pagulaste elu pagulasajastu algupoolel Stockholmis. Komöödiat esietendus toimub 13. novembril Sõdra Teatris ja kordus- etendus 14. novembril samas. Peaosades Signe Pinna ja Jussi Romot, teistes osades Siiri Kriisa, Roman Väli ja Aleksander Pihl. Näitejuhi küsimus on lahendamisel. (Foto Lepper).

POLITRUKI põgenemislugu 1941 Tallinnast VENESSE

(VES) — Vene politruk P. Bublik on kirjutanud raamatu "Tallinnast Seligeri", mis on tõlgitud ka eesti keelde ja avaldatud okupeeritud Eestis. See raamat on mõnevõrra huvitav sellepolest, et seal käsitletakse vene mereväe 31. laskurpataljoni põgenemisteedkonda Tallinnast läbi zeesti Venemaa pärast seda, kui sakslased olid Tallinna vallutanud 28. aug. 1941 ja rinne oli juba sigival Venemaa. Nimetatud pataljon on olnud rindel ülemiste järvest Kopli laheni ja pidanud katma teiste väeasade taganemist ning sadamas laevadele siirdumist. Kui pataljon saanud taganemiskäsu suunduda Bekkeri sadamasse, et samuti minna laevadele, siis olid sadamas suir vrr-vrr — hulk punaarmeelasi, kes rveladega, kes ilma, kes mütsita ja sinelita, kuid ühtki laeva. Need olid juba lahkunud sadamast.

Seistes ootamatu ning erutava olukorra ees "kadunud" pataljoni komandor vanemleitnant Vorontsov teemata kuhu. Balti laevastiku poliitvalitsuse esindaja seda kuuldes lubanud minna organiseerima sadama kaitses ja kadunud samuti. Autor ütleb, et juttu sadama kaitses organiseerimiseks olid paljas sõnakõiks, sest sakslastel "tarvitses" sunnata sadamale otsuse tulla ja juba paar miinutit oleks ootamatu niimetatud kaitses saatus" (lk. 52).

Siis pataljoni nooremate komandöride ja poliitjuhtajate nõupidamisel valitud komissari ettepanekul pataljoni komandöriks politruk Jakovlev.

Selle küsil pataljon lahkunud sadamast, koondunud lahe kaldal superannal ja otsustanud loogiga tungida autodell Keila suunast linna liikuvate sakslaste kolonnist läbi, ning mõeldud linnast lääne poole. Siis metsi mööda suunduda ida poole ja püüda jõuda Narva jõe ja seal edasi omade juurde.

Pataljoni ootamatu rünnak saksa autode kolonnile, millega sakslased murelt Tallinna sõitnud, toonud nende hulgas segaduse ja pataljonil õnnestunud üle tee kiiresti metsa lipsata. Autor märgib, et Tallinnas olevat sakslaste kätte vangi langenud umbes 4.000 punaarmeelast, kes laevadest maha jäid või jäeti.

31. laskurpataljoni aga jätanud metsi mööda teekonda ida. Raske olnud liikuda, sest sakslased pannud ümber linna aerostandit üles, kust tehtud pidevat ümbruskonna vaatlust, samuti tirlendud üle metsade Saksa luurelennumikud. Siis komandör otsustanud, et tuleb liikuda döösi ja püüda endid metsades varjata. Kõigele lisaks hakanud nälga vaevama. Esialgu pisut peletatud nälga mustikate söömisega.

"Ettepanekule, kuhugi talle minna ja toitu võtta, oli meile komissari kategooriliselt vastu. Oleme punaarmeet sõdurid, mitte mingisugused marodöörid, rõhutas ta. Üksikord otsustati pärast pikku nõupidamist siiski meie teele sattuvase talle sisse minna, osta leiba, liha ja kõõvilja", märgib autor (lk. 60).

Talu olnud vaene ja sakslased olid seal enne käinud. Siiski saanud

üks lammis ja mõned pätsid leiba. Lammis tapetud metsas, nülitud ja lõigatud tükkideks ning kavatsesed seda lahtisel tulel shashlikkiks praadida. Igaüks saanud ka kulluse leiba. Kui liha hakanud valmis saama kolmandal metsas tume lask ja taeva alla tõusnud punane rakett. Kõhe kustutatud lõkkes ja liigutud edasi. Kuid nende endisele laagripilastile avatud äge tuli. Tulistatud lõhedalt teelt patrulleerivalt tankilt. Metsast nad tabanud Saksa luuraja, kes olnud punaarmeet vormis. Kui selgunud kellega on tegemist, otsustatud ta surmata. Aga piisast teda lasta ei o juletud, sest pauku oleks eemal kuulnud. Siis üks mees pistnud ta täagiga läbi. Edaspidi talitatud kõigi Saksa luurajate ja Eesti omakaitse meestega, keda kätte saadud — täisk rindu!

Talused, kus olnud korralikud hooned, peetud enesestmõistetavalt kullakute omandiks. Tihti olnud sellistes taludes sakslaste või omakaitse valvepostid, kes avanud nende luurajatele tule.

Komissar ja komandör otsustanud siis, et sellised talused tuleb rünnata ja kaasa võtta kõik, mis siia võib. See otsus innustanud võitlejaid (lk. 63). Ühest niisugusest talust saadud 50-60 kg pekki, mõned leivapätsid ja 50 kg jahu. See rünnak maksnud ründajale kaks surinat ja kaks raskesti haavatut.

Nii liigutud edasi, sattudes alaltih kokkupõrkesse sakslastega või Eesti omakaitsega kuni jõutud umbes 40 km Rakverest ida poole. Tuldud ühele metsasile, kus pataljoni komissar otsustanud kogu pataljoni kokku koguda ja kõnega esineda. Pärast seda hakatud edasi liikuda, et päevaseks puhkamiseks leida sobiv koht. Nagu tavaliselt saadatud luurajad edasi. Peagi nad teatanud, et ees on suur lagendik, mis vaja üle vaadata. Pataljon peatatud. Siis aga järgnenud korraldus edasi liikuda. Pataljoni komandör koos partii sekretärijaga liikunud kolonni ees. Raamatu autor aga kolonni sabas.

Kui kogu kolonn, peagu 500 sõdurit oli langedikule jõudnud, "rakasas" nagu ootamatu äike heina-kiinnist pikk kuldipildja valang. Marulise klähvimisega kajus igast

Puudus asjaliku, ülevaatliku, aktuaalse (ja samal ajal ometi ajaloolise arenguga arvestava) hästi kirjutatud informatsiooniteose järgi meelema, rahva ja riigi kohta on olnud suur. Meie oleme oma välispropagandas tihti kasutanud ebaaktuaalseid materjali, esitanud oma seisukohti liiga tundetooniliselt paistatuna, toonud ette vähem fakke kui hukkamõiste. See kõik on ja pühaholoogiliselt mõistatav, ometi välispropaganda mõjuvuse vaatekohalt ebaotstarbekohane.

Andres Küng on oma teose, (mille kohta juba alguses olgu öeldud, et see täidab elpool asetatud nõudeid väga suurel määral) kirjutanud enne kõike rootsi avalikkuse jaoks. Ta ei ole aga selle juures tagasi kokkuvõtnud Rootsi valitsuse ja orgaanite samme vajalikkuse korral üsna teravalt arvestamast. Suundumist otse rootslaste poole märkab ka mõnest välispoliitilisest seisukohavõtust, kus Rootsi vaatekohad on tegelikult küllaltki erinevad Lääne-Euroopa (jah, isegi Lääne-Skandinaavia) valitsevat vaatekohast.

Andres Küng kuulub meie nooremate generatsiooni ja esindab loomulikult oma põlvkonna seisukohti. Ta ei lähtu nii siis mitte 1939. aas-

APELL VÄLJAPOOLE

tast, mida vanem generatsioon tavatseb kõiksugu võrdluste puhul lähtekohtaks võtta, vaid eesti hiljutise ajaloo kõige mustemast perioodist, stalinismi ajast. Selle tõttu on ta järel- dused loomulikult vanema põlvkonna omadest optimistlikumad (kuigi Küng ei pigista silmi kinni ka uute võimalike ohtude eest eesti rahva olemasolule). Ja ta juhib parajal kohal huta-geja tähelepanu võimalusele — milline oleks olnud areng, kui Eesti iseseisvus oleks kestnud? See on vaatekoht, mida välisvaatlejad tihti sootuks unustavad — ja millest nõukogude kommentaarid teadagi ei taha.

Küngi raamat on tehniliselt hästi üles ehitatud ja läbi viidud. See on ülevaatlük, toetub rikkalikult faktidele, olemata selle juures igav. Autor kasutab korduvalt väga hea eduga olude ja situatsioonide võrdlust teiste riikide-rahvaste vaatekohalt (eriti mis puutub Rootsisse). Ta argumentatsioon ei ripu õhus ruumis, vaid liitub vahetult Euroopa ja maailma aktuaalse ajalooga ja tänapäeva probleemidega. Teoses leidub mudugi üksikuid faktivigu, kuid need on kokkuvõttes niivõrd tühised, et neid ei tasu siin hakata ette tooma. Üllatava kindlusega ja hea instinktiga on autor suurest materjalihulgast kogunud välja olulise ja esitanud seda heas žurnalistlikus stiilis ja paratamatult lihtsustamistega, ilma et üld- pilil selle juures (milleks ju alati on suured võimalused) moonutatud saaks. Raamatu võorus on selle huvitavus ja kergeks loetavus, samuti autori seisukohtade selgus ja vajaliku korral nende teravus. Kogu ulatusliku teksti järele kostab läbi autori otse kirglik apell, saavutada õigust oma rahvale (kelle liikmeks Küng end hoolimata võrsil sündinimest tingimusteta loeb) — või halvemal juhul katsuda saavutada sellele inim- väärtuslike alams- ja arengutingimusi.

Autori võimeid hinnates tuleb ka mees pida, et Küng pole ajaloolis ja kultuurilooliselt teadmisi ammutanud aastate jooksul oma normaalselt haridustel, nagu vanem põlvkond, vaid lühida aja jooksul mitmesugustest allikatest, selle juures omati väärted komistust. Ta pole ka sisse kukkunud ühegi nõukogudeliku propagandavõtte või -klishe peale, vaid neid kõiki mitmekülgselt ja asjalikult analüüsitud.

Raamatut võib niisiis igati soovitada igale kaasmaalasele, enne kõike

heada ka faktidega põhjendatud ar- gumentide alikana oma seisukohtade esitamisel väljapoole (vähemalt Root- sis). Seda võib sama hästi soovitada rootsi tuttavatele kui asjalikku ülevaadet meie probleemistikast. Samuti sellele osale meie nooremast generat- sioonist, kes emakeelt küllaldaselt ei valda ja ometi on huvitatud eesti ajaloo, aktuaalsetest sündmustest, olukorrast kodumaal ja meie probleemidest.

Lõpuks tähelepanek, mis ei puudu ta tieti raamatut ennast, küll ag- olukorda, milles raamat on kirjutatud:

Autor rüübib (selle st. Rootsi ühis- konna vaatekohalt, kus ta on saanud oma poliitilise hariduse ja vaated) täiesti loogiliselt pagulaselkonna men- taliteedi piisimiseks ikka veel "külm- a sõja" vaatekohtadel. Selle kohta võiks öelda järgmist:

1. Pole külm sõda mingil viisil lõp- penud, nagu äga tähelepanekil maailmapoliitika vaeleja võib märg- tasta. See on võrreldes varase- maga võtnud ainult varjatud vormi, muuhulgas väga paljavalikus tem- pos toimuva võidurelvastumise ja poliitiliste mõjujrikkondade suuren- damise katsete teel (näi, nii tundlik- kus paigas kui Lääs-Ida).

2. Erinevad Rootsi avalikkuse välis- poliitilised vaatekohad n. neutrali- teedi sildi ja muude tegurite tõttu viimaste aastate jooksul üsna märg- tavalt neist, mis valitsevad mitte- "neutraalses" Lääne-Euroopas (isegi juba, nagu varem mainitud, Lääne- Skandinaavia), kõnelemata USA-st ja tervest reast Aasia riikidest. Nii võib mõnigi Rootsis üldtunnustatud poliitiline tõde olla vaid rumal naiiv- sus ainult pisut läänepool.

3. Ei ole poliitiline pagulus (ja sin- na kuulub meie pagulaste aktiivne osa) iialgi neutraalne või "objektiiv- ne". See käiks poliitilise pagulise võitlejamissooniile risti vastu. Selle poliitiliselt aktiivse pagulise meelest on ka raske leida "objektiivset" kes- keed informatsiooni de vahel, mille sihiiks on ühel poolt läheneda võimalikult tõele ja teiselt poolt kasu- tada poliitilise režiimi huvides üks- kõik kui palju süstemaatilist valet.

Tõele au andes peab tunnustama, et teene autor, hoolimata "külm- a sõja" vastasest deklaratsioonist, pole ise kiinud eelmainitud "objektiivsuse" rada vaid on informatsiooni hinna- nud vastavalt sellele, mis need tege- likult väärt.

ARVO MÄGI

■ Praegu elab linnades umbes 30 protsenti kogu maakera inimestest. Aastaks 2000 aga suureneb linnael- nike arv tõenäoliselt 70 kuni 90 prot- sendini.

■ Maailmas kasvataks umbes 25 miljonit tonni tsitrusvilju aastaks. Kõi- ge suuremad tsitrusviljade tootjad ja eksportijad on Brasiilia, Jaapan, His- paania ja Itaalia.

■ Maa atmosfääris tuleb iga inime- se kohta umbes 2 miljonit tonni õhu. Inimese õpäävane õhutavardus ulatub ainult 25 kilogrammini.

■ Üks vihmapiisk, mis kaalub 30 mg ja langeb 1 km kõrguselt, peseb puhtaks 16,3 kg õhku.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud koduma teateli vii- bis Rootsis äe juures Emilia Vösa ja isa juures Eia Hiilemaa.

Kanadas oli õe juures Velda Lan- nes, Inglismaal venna juures Ulve Lahti, Austraalias tütre juures Ma- ria Saia ning Ida-Saksamaal sugu- laste juures Ants ja Maila Saar.

Lääne-Saksamaal külastas õde Al- eftina Lind, sugulasi Selma Antoni- na Kreitsberg ja õde Nadezhda Lui- ga.

Jugoslaaviais olid sugulaste juures Tamara, Aleksander ja Niina Tolov- ski ning Nelli ja Vladimir Losjako- va.

■ Oma Havai saarel Honolulu- lusevat õde külastas Marika Ruu- melt New Yorgist.

Vargad eesti trükikojas New Yorgis

NEW YORK (VES) — New Yor- gi eesti trükikotta Esto-Press, mis kuulub A. Ferandile, toimus järje- korras juba kolmas sissemurd.

Üks murti varaste poolt maha ja viidi ära uus paljudummasin ning hinnaline fotokamera kokku 800 dol- lari väärtuses. USA kindlustuseltsid ei võta enam vastu vargusekindlus- tust varguste arvu kiire suurenemi- se tõttu.

Vene statistikas 1 miljon eestlast

Ajalhes "Rahva Hääl" (nr. 30 — 1971) avaldati Nõukogude Liidu Statistika Keskameti teadaanne Nõukogude Liidu rahvastiku vanuslike kohta 1970. aasta 15. jaanuari üldilulise rahvaloenduse andmeid. See teadaanne näitab, et Nõukogude Liidu territooriumil elas 15. jaanuaril 1970 kokku 1.007.000 eestlast. Ka näidatakse, et Eesti NSV territooriumil elas samal ajal 925.000 eestlast. Seega elab väljaspool Eestit, mujal Nõukogude Liidus 82.000 eestlast.

Eesti elanike arv oli 1970. aasta 15. jaanuaril 1.356.000. Sealhulgas eestlasi 925.000 (1959 — 893.000), venelasi 335.000 (1959 — 240.000), ukrainlasi 28.000 (1959 — 16.000), soomlasi 19.000 (1959 — 17.000), valgevenelasi 19.000 (1959 — 11.000), juute 5.300 (1959 — 5.400) ja teisi rahvusi 25.000 (1959 — 15.000).

Seega on venelasi (kui nende hulka arvestame ka ukrainlased ja valgevenelased) Eestis ligikaudu 400 000 (täpselt — 382.000). Nende arv suurenes viimase kümne aasta jooksul 115 000 inimese võrra.

Leedus on venelasi 268.000 ja Lätis 705.000. Kui neile lisada veel 95.000 valgevenelast ja 53.000 ukrainlast, siis tõuseb Lätis venelaste arv üle 850.000. Ka on Lätis palju poolakaid (63.000) ja leedulasi (41.000). Kuid ka Leedus elab palju poolakaid (240.000).

Üldise oli 1970. aasta 15. jaanuaril Nõukogude Liidu rahvastiku koguarv 241.720.134, sellest 111.399.377 oli meest ja 130.320.757 naist. Linnarahvastik moodustas 135.991.514 inimest, maarahvastik 105.728.620 inimest. Pensionäride üldarv 1970. aasta alguseks oli 40,1 miljonit. Pensionäride hulka arvti ainult need inimesed, kellel pension oli peamine elatusala. Alalisel tööil olevad pensionärid arvti töötajate hulka.

Rahvaloenduse andmestik näitab ka seda, et Nõukogude Liidus on venelasi 129.015.000, ukrainlasi 40.753.000, leedulasi 2.665.000, juute 2.151.000, sakslasi 1.846.000, lätlasi 1.430.000, mustlasi 175.000 ja soomlasi 85.000.

Eestlaste koguarvust (1.007.000) pildavat oma emakeeleks "sellesama rahvuse keelt" (see tähendab — eesti keelt) 95,5 protsenti. Peale selle "valdavalt vabalt teist NSV Liidu rahvaste keelt" 29,0 protsenti ja teisi keeli 2,0 protsenti kogurahvastikust. Iga 1.000 elaniku kohta 10 aastat vanustest alates on kõrgema või (täieliku või mittetäieliku) keskharidusega isikuid 506 (Nõukogude Liidu keskmine — 483).

MUUSIKA KILDE

Käbi Laretei on järjekordselt USA-s.

■ Käbi Laretei sõitis Ühendriikidesse, kus ta esineb rea kontsertidega maiku jooksul. Esimene algav Washingtonis, kus oli ette nähtud 13. ja 14. mail neli esinemist kooldes. 16. mail on ta Bostonis, 17.-23. mail toimub rida kontserte noorsoole Hunter-kolledzhis ja 27. mail Lincoln Centeris. Viimane esinemine toimub 30. mail Washingtoni "Phillips Collection'is".

■ Olav Roots Kolumbia pealinnas Bogotas

tähistab oma sümfooniaorkestriga Beethoveni 100-aastast juubelit rea kontsertidega Kolumbia linnades, m.h. esitades C-duur messi, Kristus õil-mäel. Kavatsusel on esitada veel "Missa solennist" ja ooperit Fidelio kontsertvormis. Carl Orff'i "Carmina Burana" Olav Rootsi juhatusel esitati seitsmel korral suure menuga.

■ Noor pianist ja helilooja Tõnu Kalam, kes valmistub magistrikaasile muusikas Kalifornia ülikoolis Berkelys, tuli võitjaks seal toimunud solistide võistluse klaveri alal, esitades koos orkestriga Mozarti D-moll klaverikontserti.

■ Udo Kasemets, radikaalsemaid eesti heliloojaid, on kirjutanud muusika Samuel Beckett'i poeemile "Cascando", mis esitati Hamiltoni filharmonikute poolt. Ka Kanada TV on esitanud Kasemetsa muusikat.

Lühiteated Ameerikast

■ President Nixon kinnitas ajakirjanikele, et praeguse majandusliku tõusu jätkumine on nii oluline, et ta on valmis alandama maksusid, kui peaksid ilmema uude tagasiminekut. Praegu ei leia ta aga veel olevat riigimajanduslikult põhjendatud maksude alandamine.

■ USA kaitseministeerium teatas, et maikuus ette nähtud 15.000 noormehe sundteenistusse kutsumine on piiratud 10.000-le, kuna USA on vähendamas oma relvastatud jõude.

■ Riiklikul toetusel töötav Raudtee Reisijate ühing võitis 1. maist üle reisirongide liikluse, pannes aga sellega ühenduses seisma 200 linnadevahelisel ühendusel, mis reisijate vahetuse tõttu ei ole olnud küllalt tasuta. Käima jääb umbes 150 rongi.

■ Välisministeerium teatas, et USA ei võta osa tänuvuse filmide maailmapildidest Moskvas, et ei saadaks sinna ka delegatsiooni, sest eelmisel aastal demonstreeriti nendel pidustustel kommunistide poolt eriti USA mahatagemiseks valmistatud filme.

■ Demokraatide partei keskkomitee teatas, et partei on juba 9 aspiranti presidendikandidaadi kohale: senaatorid Muskie, McGovern, Humphrey, Kennedy, Jackson, Hughes, Harris ja Proxmire, nendele lisaks kongressimees Wilbur Mills.

Dr. I. Lehtman 50-aastane

Nende päevadel tähistab dr. I. Lehtman 50. aasta juubelit.

Peale med. lice. eksamit sooritamist Karolinska Instituudi juures omandas ta peatselt erilialise väljaõppe kopsuhaiguste alal. Oma tublidusega edustus juubelil peatselt ka ülemarsti abiiks millesnii ta töötab juba pikemat aega Svenshögini sanatooriumis.

Kevadleer Stockholmis

Pühapäeval oli Stockholmis eesti koguduses leer — koguduse hingekarjane Konrad Veem õnnistas 8 noort. Vasakult abipraost Konrad Veem, Katrin Tombach, Juhana Reinoja, Virve Väher, Hilar Loo, Pia Raudsepp, Erik Ormus, Anne Koolmeister ja Evi Lepik. (EPL-foto Lepik).

Eesti postisüsteem ummikus Minnakse üle postinumbritele

Samal ajal kui Tallinna "Rahva Hääl" imeharva oma veergudel üksikasjalikumalt vaatluse alla võtab igapäevase elu "kitsaskohti", olgu see siis kas transpordi, heakorra, haiglaravi või ükskõik millisel muul alal, pühendab venekeelne Tallinna ajaleht "Sovetskaja Estonia" pidevalt tähelepanu paljudele ühiskondlike probleemidele, andes pikemates ülevaadetes faktiliste andmetega parema pildi väärtustest ja puudustest paljudel igapäevastel tegevusaladel. Ühes märtsikuu numbris esitas "Sovetskaja Estonia" elavalt ülevaate sellest, mis on esitatud mitme juhtiva postiteenistuse usutluse vormis, on lausa jalamatamapanevad asjaolused.

Tallinna peapostkontori ülema P.M. Padzin, nime järgi venekeelne jutustab pikalt-laialt venekeelse ajalehe reporterile raskustest, mille all side-teenistus (s.t. postiteenus) Tallinnas kannatab. Pealinnas elanikkonna pideva kasvu tõttu on Tallinnasse saabuvat ja Tallinnast väljuvat postisaadetiste hulk viimase viie aasta kestel pidevalt suurenenud, tõus-tes mullu 40 prots. võrra. Iga päev saabuvat Tallinnasse 60 tuhat kirja ja 140 tuhat trükitööd ajalehtede ja ajakirjade näol.

Nende sorteerimine ja laialivõtu ei kannata mitte ainult sorteerimis- masinate ja veekeite vähesuse pärast, vaid ennekõike tööjõu puuduse pärast. Üldse olevat Tallinnas postiteenistuses 550 inimest. "Kahjuks pole see kaader aga piisav, sest enam kui pooled mullusest postiteenistustajate hulgast lahkusid isie või vallandati töökohtadelt", põhjendas vene postijuh ja tööle kohta ka arvulised andmed — aasta kestel võeti teenistusse 525 uut teenistajat, kuna lahkujate arv uut teenistajat, kuna lahkujate arv oli 562.

Küsimusele, miks inimesed postiteenistuses ei püsi, vastas Padzin: "Töötasud on liialt väikesed. Niipea kui keegi parema ja tasuvama töökohta leiab, lahkuvad ta postiteenistusest. Paljud inimesed elavad kaugel ning töökohtadele tulek on seotud suure ajakulga, kusjuures postiteenistustajad väljastpoolt peavad otse lõpmatuks ootama elamispiinda Tallinnas. Mitte-met saajad elamispiinda ootajad postiametnikust said Tallinnas aastal 1970 korterid ainult 2 perekonda".

Et saada kvalifikatsiooniga postiteenistustajad, avati hiljuti viimaste väljaõpetamiseks eriline kool Tallinnas Politehnikumi juures. Erikskursi uustulnukate väljaõpetamiseks korraldatakse ka otsest postivalituse poolt, kuid kõigele sellele vastamata on inimjõust puudus.

Tallinnas postiteenistuse 3. jaoskonnas juhataja Evi Viik kurtis vene ajalehemehel, et igal hommikul tööle tulles ei tea ta millega päev lõpeb. "Tööd on palju, inimesi vähe ja postisaajate rahulolematust kasvab iga päevaga. Olen juba nelteist aastat postiteenistuses olnud, kuid midagi pole muutunud — aina raskused ja mured. Isatühi ei saa ka tööl valandada, sest siis võib nii juhtuda, et

pane postkontori osakonna ukseid hoopis kinni."

Sideteenistuse ministeeriumi abijuhataja J.J. Kiris, vesteldes vene ajalehe esindajaga, pani suuri lootusi postisorteerimise põhjalikule ümberkorraldamisele, mis praegu käigus. Nimelt on Tallinnas postkontorit hiljuti saanud 20 automaatset postisorteerimise masinat, milleledele aasta lõpuks loodetakse samapalju lisa saada.

"Kas see lootus aga täide läheb, on raske öelda", kahtles abiminister ise oma lootuses, kuid oli samaaegselt kindel selles, et lähemal ajal käiku lastav uude aadresside kirjutamise viis, nimelt numbriline märkimine, parandab mõnevõrra posti kiiremat sorteerimist. "Tallinnasse saabuvad kirjad ja postisaadetised hakavad lähemal ajal kandma numbert "200", mis kindlasti kaugemalt tulevad kirjad kiiremat kohale toovad," ütles J.J. Kiris ja viitas samaaegselt autotranspordi raskusele, mille parandamiseks praegu puuduvad lähemal väljavaated.

Nimelt on 360.000 elanikuga Tallinnas postiveoks kasutada ainult 13 veomasinat, kusjuures üleilmailisel on 319 postikogumise punkti, s.t. kirjakasti.

Nagu pikast neljaveerulisest postimurede jutust "Sovetskaja Estonia" veergudel nähtub, tekib postkontoritele suuri raskusi ka pensionisormade väljamaksmine. Pensionis- teadki ei saadeta postiteel saajale kätte, vaid iga pensionäri tuleb ise postkontoris tulla oma pensioni kättesaamiseks, mis pole aga nii lihtne, et lähed posti kassa ette ja saad sealt omad rublad kätte.

Ootajate järjekord on alati pikk ja igasuguste formularide täitmine enne raha kättesaamist on aeganõudev ja tülikas.

Samas on toodud kolm lugejate kirja halva postikorralduse kohta, millest nähtub, et Leningradist väljasaadetud telegramm Tallinnas saab kohale kahe päeva kestel.

Edasi selgub, et ajalehed saabu- vad tellijale kohale kolm päeva pärast ilmumist või korraga kolme päeva ajalehed.

Uhes lugejate kirjas küsivad alla- kirjutajad, et milleks Tallinnas avati Gagarini puistele uus postkontor,

mis postisaamise olukorda küünevõr- raga pole muutnud.

Roiskõhuga SYDNEY

SYDNEY — 3 miljoni elanikuga Austraalia rahvarohkeim linn, Sydney, peeti seni üheks kõige puhtama õhuga suurlinnaks maail- mas. Seda üllatavam oli hiljutine teade, et ametlike katsete põhjal on Sydney õhk tegelikult palju rohkem rikitud kui üheks Ameerika suurlinnas.

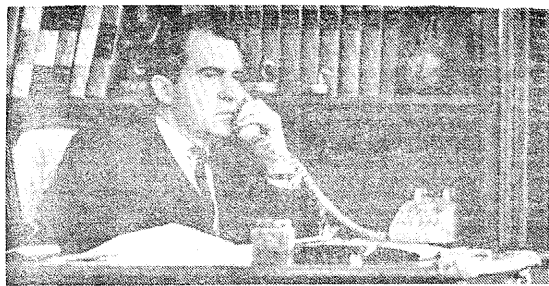
Nii näitasid valituse poolt tehtud katsed, et autode poolt väljalastav vingugaasi hulk moodustas Sydneys 40 osa miljoni kohta. Võrdluseks võiks tuua, et USA-s on atmosfääri- line saastamine automootorite jääk- gaaside läbi kõige suurem Chicagos — 39, Denveris — 37 ja Los Angelesis — 32. Sydney linnavalitsus on otsustanud rakendada 67 miljoni dol- larilise programmi linna õhu puhas- tamiseks.

Rööv eesti rohupoos

DENVER (VES) — Denveris, Co- lorados, toimus järjekordne rööv- mine eestlaste Vello Tähse rohu- kaupluses. Seekord ilmus õhtul kella 10 paiku ärisse kaks ladin- ameerika murrakuga röövlit, nü- loonsukad tõmmatud üle pea. Te- lefonitrait löigati läbi ja nõuti re- volvreid välgutades raha üleand- mist. Käed küsitati üles ka kahel kandel, kes viibisid äris.

Sellal kui üks röövlitest korjas kassamasinast raha, sai äriomaniku abikasa vajutada alarmisignalle. Politsei jõudis seepäele küll umbes 5 minutiga kohale, kuid röövlid olid juba läinud. Neid ei ole tänaseni lei- tud. Röövlid said ärikassast umbes 200 dollarit ja kandedet umbes 30 dollarit.

Vello Tähse äris on viimase 10 aas- ta jooksul teostatud röövimisi juba viiel korral.

... väljatõmbumispoliitika arvstab sõjaväsimusega USA-s.

Islami seisund tänapäeva Nõukog. Liidus

Kõigist usundist ühe sallitavamana esineb Nõukogude Liidus islam ehk muhamedid usk. Selle hoiaku põhjustab Moskva-Kairo militaar-poliitiline koeksistents, ja vaatamata sellele, et Nõukogude Liidus kehtiv marksislik-kommunistlik ideoloogia nõuab religiooni likvideerimist. Näiliselt soovib Moskva nüüd araablasti veenda, et muhameedlased võivad Nõukogude Liidus takistamatult harastada oma usundlike kohtade ja tavade järgi.

Ka katsub Nõukogude Liit nii nõrgendada muhameedlaste vastupanu kommunismile. Sellel otstarbel võimaldas Moskva ka Egiptuse muhameedlaste juhtidel Nõukogude Liidu külastamise. Ühe delegatsiooni juhtiks oli Al Azhari islami ülikooli rektor dr. Mohammed Fahham, kes pärast tagasipöördumist Egiptusesse kirjutas 35–40 miljonist Nõukogude Liidus elunevast muhameedlasest, keda ei takistavat nende usulises tegevuses.

Et Egiptuse muhameedlasel näidati Nõukogude Liidus potentsi küll, siis selle tulemusena väidavadki nüüd Egiptuse poliitikud, et Nõukogude Liidus valitsev hoiak olevalt usu, ja eriti islami osas põhiliselt muutunud. Selle tõttu olevat nüüd ka Nõukogude Liidu muhameedlasil võimalik iga aasta Mekka külastamine. Märkimata jäetakse (sest see hoiu ka egiptlaste ees saladuses), et Mekasse saadetakse iga aasta ainult 20 isikut, kes valitakse partei poolt kommunistidele eriti ustavate muhameedlaste hulgas. Nii on see mitte palverännak, vaid lavastus araablaste pimestamiseks.

Naised ei loobu kutsetööst

WASHINGTON — Kas jääks suurem osa naiskõikvõtte koju kui neil poleks tarvis majanduslikel põhjustel tööl käia? USA töömüünteeriumi poolt tehtud uurimuse tulemused vastavad sellele eitavalt.

Innib, et enamus kõikvõttevatest naistest jätkaksid oma teenistust ka siis kui neil oleks küllaldaselt raha, et elada mugavalt ilma töötada. Samas selgus, et neegrinaiste osas vastuvõetavam olukord, kus väikelaste emad tööl käivad kui väikelastele naistööta-jatele.

Akad. eksamid

Stockholmi ülikooli lõpetas fil. kand. astmega Ago Kalvik Stockholmist.

**METSAKODU
LIDISMAA**

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

SÕJAVÄSIMUSES USA

NEW YORK (ME) — Ühiskondlikud rahutusedemonstratsioonid USA-s on vahepeal võtnud küll vähem vägivaldselt iseloomu, kuid nagu selgub, ei tähenda see veel seda, et üldine rahumeelne oleks saavutatud. Pigemini on subversivsed elemendid muutnud taktikat ja viinud oma rahutolemuste demonstratsioonid rohkem legaalsesse piiridesse.

Los Angeles'i Watts linnaosa mahapõletamise taolised rahutused kaitsesõjaga pole USA suutnud ka kokku hoida inimhaju katooste arvelt. Legaliseeritud demonstratsioonid, kus massid on mængus, kuid rahurikkumisi otseselt ei toimu, osutuvad vahendideks, kus võimu vastane meeleolu tekitamine on senisest enam efektiivne ja seejuures võtab võimult võimaluse karmimaid korralekutsumisi kasutada.

Taktika muutmisega on sedapuhku demonstratsioonid veelgi paisutatud ja viidud elementidesse, kus olukord muutub administratsiooni-le senisest veelgi ohtlikumaks. Eriti ohtlikuks tuleb lugeda sõjaveteraanide hulkade tänavale viimist, sest selle kaudu kõigutatakse ka sõjaväe moraali ja lojaalsust administratsiooni-le.

Kahtlemata vaatab administratsioon Washingtonis suure murega 200 000 sõjaveteraani demonstratsioonile Valge Maja ees koos kommunistlike sloganite ja maosistlike plakattidega. Siin tekitatakse pahandusi vaid nipalaju, et politseivõimud peavad arreteerima ei enam ega vähem, kui 150 demonst-ranti ja need võre täna paigutama.

Kui 180 000 veteraani leiab põhjust Valge Maja rünnata ja neist üks murdos isoleeritakse, siis paratamatult kerkib ka ameerika sõduril Vietnamil frontidil küsimus: mille eest meie sõdime ja kas juhtub samasuguse luuga meiega, kui kord eluga pääseme ja koju tagasi pöördume?

Kuid vähe sellest, sest siinkõrval tuleb kohe meelde ltn. Calley süüdimõistmine sõjakuritegudes. Sest teatati juba sõjajärgselt Vietnamist, et Calley täitis vaid käsku, mille algusena kanduvald otse Pentagoni, ta ei demonstreerinud Valge Maja ees ega ei oponenteerinud USA võimule.

Need nähted peavad paratamatult segi ajama tänaseni selge USA sõduril mõlemisviisi, kui see päris selge oli ka senini? Siinkohal võime ainult kutselusele noori, vaid ka must, miks mitte likvideerida vaenlast, rakendades kogu USA sõjavõimsust, vaid ainult pidada pikka ja ebasoostat kaitsesõda?

Nagu sellest küsimusest selgub, on pikk ja lõppeda mitte tahtv USA osavõtt Vietnamis, väsitamas mitte ainult kutselustid noori, vaid ka suurt osa USA elanikkonnast, kes ühel või teisel viisil on seotud Vietnamis sõja kannatustega. Tsarivõim Venemaal varises siis, kui pikale veninud Esimene maailmasõda ära väsis Venemaa elanikkonna ja eriti sõjaväe. Kui poleks vene sõdurid frontidil koju marssinud ja poleks ühinenud Lenini revolutsiooniliste jõukudega, võiksime tagant järgi ütelda, ta praegu Nõukogude Liitu ei eksisteeriks!

Kui nüüd ka USA on jõudmas samasuguse väsimuse piirini ja peagu samasugustel põhjustel, siis mõistame, et väljastpoolt — N. Liidust ja Puna-Hiinast juhitav õõnestav agitatsioon suudab saavutada rohkem, kui ilma sõjaväsimusest. Teisest küljest selgub praegu ütelda, et USA otustav võitlus Vietnamis oleks kõigiti põhjendatud olnud ja

kartus Puna-Hiina sekkmise pärast on olnud asjata. Käimasoleva kaitsesõjaga pole USA suutnud ka kokku hoida inimhaju katooste arvelt, kui arvestada, et ka kaitsesõjas on USA Vietnamis kaotanud 50 000 meest.

Neil põhjustel president Nixonil väljatõmbumise poliitika Vietnamis on põhjendatud ja võib olla ka ainus tee, mitte ainult prestiižikao, vaid kaitsesõjaga vaid ka USA tuuleviku huvides.

Kodumaal koostatud teos ilmus Kanadas

TORONTO (EPL) — Hiljuti ilmus Torontos Yorki ülikooli psühholoogia professorina töötava Vello Sermati väljaandel ligemale kaheksa-leheküljelise suureformaadilise teos "Kuuksate meeste mõtteid". Selle käsikirja koostajaks on prof. V. Sermati isa, endine Võru notar August Sermat, kes elab praegu kõrges vanuses — 82-aastasena Võrumaal. Oma teose "Kuuksate meeste mõtteid" on August Sermat koostanud aastaid tagasi Taevaskojas üksinduses elades. Seal saatis ta käsikirja Kanadasse oma pojale prof. Vello Sermatile, kes selle siin otsust-rikkis paljundada laski.

"Kuuksate meeste mõtteid" on avaldatud ainult paaris sajas eksemplaris ning prof. V. Sermat on oma isalt koostatud teost saanud ka kodumaale, nagu Tartu Ülikooli raamatukogule, Fr. R. Kreutzwaldi nimelisele raamatukogule Tallinnas ja loomulikult ka teose koostajale enesele. Teadaolevalt on Aug. Sermati "Kuuksate meeste mõtteid" teineteis, mis kodumaal valminud ja võrsil avaldatud, sest enne seda on ilmunud, nimelt 1965.a. Rootsis "Vaba Eesti" kirjastusel Uku Masingu luuletuskogu "Dzhunglilaulud", mille käsikirja valmis samuti Eesti.

Aug. Sermati poolt koostatud "Kuuksate meeste mõtteid" sisaldab aforisme, mõtisklusi ja lühemaid katkeid enam kui paarikümne üldtuntu filosoofi, kirjaniku, teadlase jt. teostest, nagu Födsick, Schopenhauer, Elliot, Tagore, Spinoza, Kant, Muhamed, Thoreau, Emerson, Rousseau, Bergson, Lao-Tse, Cicero jpt. Eriti rohkesti aforisme on eestistanud Aug. Sermat India filosoofiast ja Leo Tolstoi teostest. Valimik on jagatud 28-esse eripeatükki, milledest olgu teose tutvustamiseks laiemale hulkadele märgitud näiteks järgmised peatükid: Hing, Jumal, Usk, Armastus, Kannatus, Tegevus, Viha, Uhkus, Karistus, Tõde, Surm, Igavik jt.

Juba eelpoolset peatükki pealkirjand näitavad, miliste küsimustega endine Võru notar Taevaskoja üksinduses oma vanaduspäevadele sisu ja mõtet on otsinud. Lähemalt tõlgendab seda väljaande saatesõna, vs

kirjutatud 1967.a. suvel ja kõlat järgmiselt: "Kogutud mõtted kuuluvad mitmesugustele autoritele, alates brahmanismist, konfutsianismist ja budhismi kirjavarast kuni evangeeliumini ning paljudele antiik- ja uuemaaja mõtlejale... Mõtte valikut on mõjutanud aastatepikkune üksik-olus Taevaskoja võltsa metsa valikus, mu käele laskunud lindude ja orava sellisus... Kui need mõtted ja tunnetused aitavad meid headuse ja täiuslikkuse poole, siis on see raamatukes eesmärgi saavutanud. Kui mõistame inimesi, siis ei süüdistata."

Üldse on A. Sermati "Kuuksate meeste mõtteid" 637 mitmesugust aforismi, mõtet, katket jne. Endised võruldused mäletavad kindlasti tänaseni notar Aug. Sermati, kes Võrus töötas 1921.a. kuni 1941. aastani. Hiljem oli ta jariskonsuldi Tartu Ülikoolis ja mujal 1945.a. kuni 1957. aastani. Pärast seda asus A.S. pensionile, elades kaunemat aega Taevaskojas. Nagu juba eelpoolt nimetatud, on A.S. praegu 82-aastane, olnud sündinud Võrumaal, Vaabina vallas 5. det. 1889 a. Tartu Ülikoolis töötas ta 1921. — 1924.

Kõnesoleva kodumaal koostatud ja võrsil avaldatud teose kaaneliustratsiooniks on tervet kaant kattev August Sermati ekslibris, mille autoriks sõjapõlvil hukkunud Arkadi Laigo. Kahjuks pole muidu igati meeldivalt ja maitselt kujundatud raamatus märgitud selle ilmunise aeg ja ilmunise koht, samuti selle paigalehe kujundus, mis bibliograafiliselt ülitähtis.

Osv. O.

Götterborgi Eesti Maja klubi peoõhtud on Götterborgi eestlaskonnas populaarsed. Viimase, enne suvepuhkusele minekut toimunud mähtu perenaised koos külaste Jaan Saviojaga. Vasakult Elsa Kahi, Erika Kaing, Helmi Ojaveski ja Helga Pärn. (Foto Kopler).

**EESTI
KULTUURI
KOONDIS**
POSTGIRO 57588

riikides ja eriti Nõukogude Liidus. Sellisesse organisatsiooni kuulub 25 riiki, ka Egiptus. Kokkulekul nõuti, et Nõukogude Liidu valitsus kõrvaldaks kõik tõkked, mis takistavad muhameedlaste usulist tegevust. Selle nõude esitamise tähendab, et selleks olid ka vastavad põhjused, mida ei kõrvalda ega kata ka Egiptusele müüdivad relvad.

Howeidyale jäi ka see saladuseks, kui palju Nõukogude Liidu muhameedlastid oskavad Koraani lugeda veel araabia keeles. Ka jäi tal vist nägemata see, et Nõukogude Liidus praegu kasutada olev Koraan ilmus lühendatuna ja tsenseerituna vene keeles. Tsenseerimisel oli nõudeks, et Koraanis peab Allah kaotama oma brutalsuse ja käitumaksu-himulise iseloomu ning esinema õiglase kohunikuna.

Selle kohta kirjutas W. Basilov ajakirjas "Poliitiline Endakatsvus" (nr. 10-1969), et iga katse luua siid islami ja teadusliku sotsialismi vahel, olevat juba ette ebaõnnestumisele määratud, sest et islam seisvat teravast vastuolus marksismi-leninismiga. Nii puuduvat üldse "islami ja marksismi-leninismi koeksistentsiks kõik vajalikud eeldused." Lisaks ta nõuab et "ideoloogilist võitlust ka selle religiooni vastu tuleb jätkata sama haastamatult kui teiste religioonide vastu."

Muhamedi usku ründavad Nõukogude Liidus mitte ainult kohalikud rajoonijalehed, vaid see toimub ka "Pravdas". Ka kõnelevad muhameedlaste väenamisest Nõukogude Liidus islami riikide protestid. Lisaks loodi oktoobris 1970 Bandungis Rahvusvaheline Islami Organisatsioon islami vähenemise kaitses mitte-islamlike

E. Noortepäevad Stockholmis 4 päeva huvitavaid üritusi!

Taevaminemispühade nädalalõpul aset terve rida noortetüritusi teatri, Noortepäevade sihiks on ilusateks muuta rõõmsaks pereks, kus oleks võimalik anda ja ise osa saada laulust,

Noortepäevadele on teretulnud kõik eesti noored, olenemata sellest kas nad kuuluvad skautide-gaidide ridadesse ja käivad eesti koolis või elavad ilma suurema kontaktita eesti ühiskonnaga üle Rootsi. Teretulnud on loomulikult ka vanemad eestlased noorte etteastumisi hindama ja osa saama vaba eesti nooruse pidupäevadest.

Noortepäevade raamkava on järgmine:

Neljapäeval 20. mail toimub kogunemine, spordivõistlused Solna spordihallis ja -väljakul, noorte estraadidiskussiooni ja tutvumistöö E. Majas.

Reedel, 21. mail jätkuvad spordivõistlused ja viiakse läbi ülerootsi-line mudilaste kokkutulek. Öhtul on kavas Stockholmis Eesti Teatri etendus Scala teatris: Arvo Mägi näidend "Rahu maa peal" Lensi Römmeri lavastuses.

Laupäev, 22. mail on pidustuste päev. See algab piduliku kontserdiga Stockholmis kontsertmajas suures saalis. Kavas on ühendatud lastekoolide esinemine, mudilaste mänguesinemine, pop, rahvatantsutrupi ja noorte solistide esinemine. Sama päeva õhtul toimub rahvapidu Källhagens Världshusis õhtusöögiaga. Eeskavas on noorte talendite etteasted. Tants on noortele oma ette diskoteegis ja "küpele noorusele" romantilisema tantsumusiikiga Glenn Milleri, Benny Goodmani j.t. orkestrite saatel.

NOORTE PÄEVADE SPORT

KORV- JA VÖRKPAAL

Aeg: Neljapäeval, 20/5 kl. 12-16 ja reedel 21/5 kl. 10-16.

Koht: Solna spordihall! Solna gümnaasiumi kõrval. Buss 515 Odenplanilt, peatus Vasalund.

Korvpallis võitlurniir (matši aeg 2 x 15 min) viie meeskonna vahel: Taara (end, Hälsingborgsländ), Narva I, Narva II (Göteborg), Kalev (Stockholm), Los Mantalos (Stockholm) noorte meeskond). Auhinna on välja pannud REE.

Vörkpallis turniir kõik kõigi vastu nelja Noortepäevade puhul moodustatud meeskonna vahel: Elegance (Stockholmi seniormängijad), Jömmid (Stockholm), Koerad (Stockholmi noorte meeskond), Narva (Göteborg). Auhinna on välja pannud E. Komitee.

JALGPALL

Reedel 21/5 kl. 15 kohtuvad Stockholm ja Göteborgi koondmeeskonnad Uddeni jalgpalliväljakul Solna spordihalli otsees läheduses.

Laupäeval 22/5 kl. 11 toimub samas kohas "maavõistlus" Eesti ja Läti meeskondade vahel.

KERGEJÕUSTIK

Reedel 21/5 kl. 10.00 noortevõistlused Skytholmi spordiplatsil Solnas (buss 515 Odenplanilt, peatus Räsunda). Võistlustele on registreeritud 23 poissi ja 16 tüdrukut, kokku umbes 120 starti eri vanuseklassides ja erialadel.

TENNIS

Hjorthageni tennisväljakutel algavad võistlused reedel 21/5 kl. 14.00. Mängitakse kahes grupis: juniorid ja seniorid. Finaalmängud toimuvad samas kohas laupäeval 22/5 kl. 10.00.

Kõikidele võistlustele on sissepääs tasuta.

toimuvad Stockholmis eesti noorte pidupäeval, 20. kuni 23. maini leiab spordi, laulu, tantsu ja mängu vallas — võiks öelda eesti päevad noortele.

Noortepäevade Stockholmis kokku tuua noori üle Rootsi ja ka kaugevõimalik anda ja ise osa saada laulust, teatrist ja mängust.

Pühapäeval, 23. mail toimub Stockholmis Eesti Algkooli teatrilavastus "Ao Vaksi" "Külaaline maailmaruumist" Skanstulli koolimaja aual ja koju-sõit.

Noortepäevade peatoimikond kutsub üles kõiki eesti noori osa võtma noortepäevadest Stockholmis — nii esinejate ridades kui ka publiku hulgas. Väga teretulnud on ka noorte vanemad ja terve eestlaste pere!

Lükkame edasi aiatööd suvilas ja paadisõidu järgmisele nädalalõpule! Eesti noortepäevi ei tule igal aastal.

Pääsmed pidulikule kontserdile, rahvapeole ja lasteteatrisse on eel-

mitügil noortepäevade büroo, Drottningatan 85 ja Eesti Kultuurikoondises Eesti Majas, Regeringsgatan 24 järgmistele hindadele:

Pidulik kontsert kontsertmajas: 10.-, õppivad noored: 5.-. Rahvapidu Källhagens Världshusis koos õhtusöögi: 30.-. (Laudade etteellimine seitskondadele on võimalik). Lasteteater Skanstulli Koolimaja aual: 8.-, õppivad noored: 3.-.

Eesti Kultuurikoondises on saadaval ka piletid Stockholmis Eesti Teatri etendusele.

Noortepäevade aadress on: Eesti Noortepäevad, Drottningatan 85, 111 60 Stockholm, tel. 10 68 07.

Sporditreeningu üleskutse

Ülemaailmsete Eesti Päevade 1972 Kanada Peakomitee üleskutses kõikidele eestlastele vabas maailmas öeldakse järgmist:

Haaraku ülemaailmsed Eesti Päevade eranditult meid kõiki! Olgu igakuks meist osaline millegagi — andjaks rahvuslikul jõudude demonstratsioonil, mis nõuab vabadust ja suveräänsust eesti rahvale Lääne- ja idamaade, Eesti Vabariigi õiguste taastamist! Tulgem tooma, andma ja jagama, et kuma meie vaimust ulatuks Kodumaa taevale ja väljale ning muutuks pimedust lõhestavaks tuleallikaks loova rahva südames!

Selle veendumusega kutsub Eesti Päevade 1972 Rootsi Komitee rahvuskaaslast üles ka sporditreeningus: kergejõustikus, ujumises ja laskesporis, kusjuures treeninguvõimalusi on olemas alljärgnevates kohtades:

Kergejõustik: Eesti Noortepäevade spordivõistlustel Stockholmis 20–23 mail.

Ujumine: Kungla, Ojamaa ja Valgeranna suvekodudes sel suveperioodil ja Eesti Skautlike Noorte Rootsi Maleva suvelaagris "Naeratauste laager" Metsakodis 7–15 augustil.

Laskesport: Eesti noorte laskespori laagris Östertäljes 5. ja 6. juunil.

"Rootslane" Saksamaa seksilehes

HAMBUR G(EPL) — Lääne-Saksamaal ilmuv ajakiri "Sexy" tõi oma 10-nädalises numbris värviliseks alustipile "rootslannast" Anneli Tuvikesse — terve külg on pühendatud "naisele, kes on veel saadaval" ja kes on ajakirjale kinnitanud, et "kes mind tahab, peab armastusest ka midagi teadma".

Intervjuust selgub veel, et Anneli on 28-aastane rootsi fotomodeld Malin, "ja seisab eduredelil ülimal astmel", unistab filmiroolist. Rootsi model on kinnitanud, et ta mehi hästi tunneb ja nende tahtmist — sellepärast abieluhulda ta alles üheks, kui ta nendest parema arvamise on saanud... Anneli on esinenud ka Rootsi ajakirjades "utvikningsflickana".

● Brüsselis Belgias saabus Steve Olem, kes oma Texase linna Dallas reisibüroo. Reis Euroopasse, mis hõlmab ka Londonit, toimub seoses tema reisibüroo-tege-

Noortepäevade noored vajavad ööbimiskohti

Stockholmis toimuvatest Noortepäevadest 20.–23 mail 1971 võtavad osa palju eesti tüdrukuid ja poisse väljastpoolt Stockholmist. Paarikümnel noorel ja 6 lapsevanemal ei ole Stockholmis veel ööbimiskohta. Oleks ilmalik tervitavat, kui saabusid külalised otsaks siin ajutine koht omanavuse eesti noore juures või üldse eesti perekonnas Stockholmis. Sellel viisil üheneks kontakt eesti noorte vahel ülerootsiulises ulatuses ja avaneks võimalus uute sõprussidemete loomiseks.

Valdav enamus ööbimiskohti vajavatest noortest on Göteborgi Eesti Algkooli õpilased 9–13 a. vanuses.

Göteborgi külalised saavad bussiga Klarabergsviaduktile (Centraaljaama põhjapoolse otsas) reedel, 21 mail kell 19.00, Lahkoid ööbimiskoha pakkujaid palume selleks ajaks bussile vastu tulla.

Laupäeval, pärast reisiväsimusest väljapuhkamist on Göteborgi grupil kavas ühine tutvumine Stockholmis vaatamisväärsustega.

Kogunemine Klarabergsviaduktile laupäeval, 22. mail kell 10.00.

Ringsõit lõpeb Kontsertmajas juures, kus toimub Noortepäevade peapidustus algusega kell 15.00. Pärast peapidustuse lõppu saavad noored külalised jälle kokku oma võrurastajatega.

Pühapäeval, 23. mail toimuvaks lasteteatri etenduseks on kogunemine Skanstulli koolimaja auals kell 13.00, seekord peavad noored külalised oma reisirastad ja pakid kaasa võtma, kuna kohe pärast teatrietenduse lõppu väljub buss koolimaja juurest Göteborgi suunas.

Noortepäevade majutamistoimikond loobab, et külalishäked eesti kodud Stockholmis ülevad teatruks noortele külalistele ja oleks nendele abiks teetühitena bussi saabumisel, kogunemiskohtade leidmisel ja muul tel.

Eesti perekondi, kellel on võimalik endi juurde öömajale võtta eesti noori või vanemaid kaheks

Saksamaalt E. Päevadele

MÜNSTER (EPL) — Ka Saksamaal eestlased tunnevad suurt huvi 1972 aastal Torontos korraldatavate ülemaailmsete Eesti Päevade ja Eesti skautlike noorte suurlaagri vastu. Viimastest vabalt esialgselt andmetel ole vahemalt 15 noort Saksamaa malevast.

Skautid juhivad ühiselennu küsimusi ja kui hind osutub sobivaks, võib selle lennuga liituda ka teisi. Keskkomitee esimees Joh. Västrik on Kanadas teatanud, et tehakse kõik, et ka eesti sõjaväestatud saaksid sõitja ülemaailmlele kokkutulekule.

Noortepäeva rahvapidu Källhagenis

Laupäeval, 22. mail algusega kl. 18.00 Källhageni Världshusis toimuvale eesti rahvapeole on õhtusöögi piletit etteellimine ilmitingimata vajalik. Pileteid saab tellida ette kuni reede õhtuni telefonidel 69 11 50, 46 56 24 ja 88 97 53. Õhtusöögi hinnaks on 30.-. Hinnas sisse on arvestatud rikkalik eine ja tants.

Noorte Päevade KAVA

Eesti Noortepäevade raamkava on järgmine:

Nelja päev, 20. mai
Ennelõunal kogunemine ja majutamine. Kl. 12.00 algavad spordivõistlused Solnas. Kl. 18.00 noorte vaidlusõhtu Eesti Majas. Kl. 19.00 tutvumistöö E. Majas.

Reede, 21. mai
Kl. 10.00 spordivõistlused Solnas. Kl. 14.00 mudilaste kokkutulek Enskele hallis, tunnelraudtee peatus Gullmarsplan. Kl. 19.00 esitab Stockholmis Eesti Teater A. Mägi näidend "Rahu maa peal" Lensi Römmeri lavastuses Scala teatris.

Laupäev, 22. mai
Kl. 15.00 peapidustus Stockholmis Kontsertmajas suures saalis. Algkoolide ja täienduskoolide ühendatud koor. Vokaal- ja instrumentaalsolistid. Mudilaste sud ja lõpus finaali. Kl. 18.00 mänguesinemine. Pärast vaheaega taas solistid, samuti rahvatantustoitub Källhagens Världshusis Suur Pidutühn, kusjuures õhtusöök algab kl. 19. Kirev eeskava noortel talendit. Spordivõistluste auhindade üleandmine. Tants "Südamest noor" diskoteek. Kl. 21.00 noorte diskoteek-tants.

Pühapäev, 23. mai
Kl. 13.00 Teater Skanstulli kooli aual. A. Vaksi näidend "Külaaline maailmaruumist" Stockholmis Eesti Algkooli ansambliga. Pärastlõunal koju-sõit.

E. Särepera mälestuseks

Uskumatuna tundus sõnum Ernst Särepera surmast. Asja alles võitis ta täie vastutusega üle valvestpoolt Londonis peale Eesti Vabariigi saadiku August Torma lahkumist siit ilmast 12 märtsil ja juba saabus sõnum tema surmast, ja see teade saabus tema enne, kui jõudis siia teade tema haigestumisest. Olukordade kumunemise tõttu oli E. Säreperast saanud valur meie rahvuslikul eelpoolil ja tema surm puudutab mitte ainult tema omakaid, sõpra ja pagulastelasi vaid kogu eesti rahvast.

Ernst Särepera sündis Tartus 23. juunil 1906. a. kaupmehe pojana. Vanemate Tallinna asudes jätkas ta õpinguid Tallinna Reaalkoolis mille ta lõpetas kevadel 1924. a. Sama aasta sügisel astus ta Tartu Ülikooli õigusteadust õppima. Samal ajal liitus ta ka Korporatsioon Fraternitas Eetica perega. Õigusteaduskonna kursuse lõpetas E. Särepera veebruaris 1929. a. Varsti peale lõpetamist alustas ta ka töoga E. V. Väpsimisteeriumis. Peale mõne aastast töötamist keskasutuse paljude büroode sadeti ta Moskvasse E. V. Saatkonda Sellest ajast on Oskar Marmers oma mälestuste raamatus "Kahhe sõja vahel" toonud kahe episoodi E. Särepera elust Moskvas (lhek. 201, 206 ja 207).

Moskvas õnnelikult tagasi tulnud, töötas E. Särepera, nagu seda saadik H. Lareeti oma kirjutuses (E. P. nr. 37, 12. mai 1971) märgib, keskasutuse konsulaarbüroo juhataja asetäitjana, hiljem administratiiv osakonna direktorina ja protokoll ülema alalise kohusetäitjana ning juriidilise büroo juhatajana.

Nõnda hästi ettevalmistatuna diplomaatiliseks tegevuseks määrati ta, enne Teise Maailmasõja puhkemist saatkonna nõunikuks Londoni E. V. Saatkonda, abiks saadik August Tormale. Londonis tuli E. Särepera kogu meie saadiku ja saatkonna personali-ga üheleada kõik need diplomaatilised keerdkäigud mis eelnesid Teise-

le Maailmasõjale, selle sõja puhkele, Eesti territooriumi annekteerimise Nõukogude Liidu poolt ja selle sõja lõppemist rahulepinguta, Nõukogude Liidu vägede püüdes Kesk Euroopas. Palju raskusi meie süülduud väikearvulise välisteenistuse personaalile valmistab ka asjaolu et mõned riigid tunnustasid Eesti Territooriumi annekteerimist Nõukogude Liidu poolt, mõni "de facto", mõni "de jure". Ka meie Londoni Saatkonna personali oli jätakata oma tööd selles keerulises probleemide kompleksis juba kärbitud võimalustega. Selle tulemusel muutus töö sagadasti tänamatuks, ei arvestatud protestidega. Ka Eesti kulla konfiskeerimine ja jagamine, vaatamata protestidele, on üheks näiteks nendest raskustest. Muidugi ei jätunud need raskused mõju avaldamata töötajate meeleolule ja ka tervisele.

Väikeste näitena selles probleemist tükust võiks nimetada seika mida käesoleva kirjutajale jutustas üks hiljuti Londonis käinud, kellele oli E. Särepera Rootsi külalaskumise puhul vastanud, et tema võib külastada vaid need riike kus aksepteeritakse eesti diplomaatlikku passi.

Ei ole kerge iseloomustada lahkunud inimesena ja sõbrana, peale enam kui kolmekümne aastast lahuselemlist. Lahkunu sai kodust ha kasvatuse, sellele lisandus tema enda tasakaalukus. Alati tähelepanelik, pigemini tagasihoidlik kui etteahkav, alati hästi riides, hea ratsasportlane ja hea kaaslane, seltskonnas otustid partner nii tantsupöörandil kui ka brizhhiuauas nii tundsime meie teda.

Ernst Säreperad jäid leinama tema poeg esimest abielust USA-s, tema abikaasa teistest abielust Londonis ja öde.

Varalähkunud Ernst Säreperale hüüab meie vennaskond järele: "Me pisarail rahu soovime me venna valikse hause."

G. J. K. KOLL